

mint állandó lakhelye van. Minthogy itt kimondottan az úgynevezett vásári csalás esete forog fenn, a járőrnek az illető játékberendezését és a nyereménytárgyakat őrizet alá kell vennie és az illetőt a Btk. 380. §-ába ütköző csalás vétségéért az illetékes kir. járásbírósnak kell feljelentenie; az őrizetbe vett tárgyakat pedig oda átadnia. (Az illetőt a Szut. 312. A/2. alpontja alapján azért nem lehet elfogni, mert kiletét kétséget kizáró módon igazolni tudja.)

312. C/15. alpont.

Ennek a pontnak az alapján azokat a mutatványosokat vagy utcai zenészeket kell elfogni, akiknek:

1. nincsen engedélyük, vagy
2. az engedélyt áthágják.

Mutatványosok: bűvészek, artisták, bohócok, vásári mutatványosok, csepürágók, tűz-kardnyelők, panorámások, erőművészek, állatseregletesek, cirkuszosok stb.

Utcái zenészek: az utcán, tereken játszó kintornások, sípládások, citerások, tamburások, utcán muzsikáló cigánygyerekek stb.

A mutatványosok és utcai zenészek foglalkozása olyan, hogy azt rendszerint állandó tartózkodási hely nélkül, vándorolva űzik. A B/8. alpont ad 2. alatt tárgyalt magyarázat szerint viszont nyilvánvaló, hogy az olyan foglalkozást, amelyet vándorolva űznek, **közbiztonsági (csendőri) szempontból** rendes foglalkozásnak tekintenünk nem lehet. Kivételt igazán csak azok az egyének képeznek, akik — mint igen sok utcai zenész — eme foglalkozásukat **kizárólag** csak állandó tartózkodási helyükön űzik. Ha ezek az egyének követik el a fenti 1. és 2. pontba eső kihágást, nem kell őket elfogni, csupán csak feljelenteni, mert állandó tartózkodási helyük van, foglalkozásukat nem űzik vándorolva, így nem kell tartanunk attól, hogy a büntető igazságszolgáltatás keze alól kibújnak. A többiekkel szemben azonban az elfogás **annál szükségesebb**, mert az ilyen foglalkozást űzők az egyik napról a másikra nemcsak az ország teljesen más vidékére kerülnek, hanem foglalkozásuk természetéből

folyólag az országot sokszor el is hagyják, felkeresésük tehát — ha lehetséges is — sok idő- és munkapazarlással jár.

ad 1.

Mind a mutatványosoknak, mind az utcai zenészeknek az 1901. évi 64.573. számú B. M. rendelet 1. §-a értelmében működésükhöz rendőrhatósági engedély kell. Ezeknek az egész országra szóló országos engedélyt csak a belügyminiszter adhat. Utcai zenélésre azonban a belügyminiszter országos engedélyt magyar honos részére egyáltalában nem ad, külföldi részére pedig csak a legritkább esetekben (már évek óta nem adott ki).

Magyar honos részére mutatványra vagy utcai zenélésre az előadási engedélyt (nem országosat) a járás területére bíró érvénnyel az illető járás főszolgabírája adja ki. (Itt megjegyzem, hogy a főszolgabírók, illetve rendőrhatóságok az utcai zenélést tulajdonképpen a koldulás egy enyhébb fajtájának tekintik és „mindenki kolduljon a maga házában“ álláspontjára helyezkedve, utcai zenélésre csakis saját hatósági területükön állandó lakással bíró egyéneknek szoktak engedélyt kiadni. Más közigazgatási területről hozzájuk jövő egyének részéről beadott kérelmeket általános közbiztonsági és rendészeti kívánalmakra való hivatkozással el szokták utasítani.)

Az utcai zenész a főszolgabíró által kiadott előadási engedélyen kívül köteles még minden egyes községben a községi előljárásnál az engedélyt bemutatni és láttamoztatni. A mutatványos pedig abban a községben, ahol az előadást megtartani vagy tudományát bemutatni óhajtja, a főszolgabíró által kiadott előadási engedélyen kívül az előadás, illetve mutatvány megkezdése előtt az illető községi előljárástól még helyhatósági engedélyt is köteles váltani.

Példák:

1. A járőr a vásáron idegen medvetáncoltatót talál. A medvetáncoltatást a belügyminiszter már az 1872. évi 40.847. számú rendeletével betiltotta, a medvetáncoltató tehát erre engedélyt nem kaphatott, ezért az illetőt a járőrnek

a Szut. 312. B/8. alpont értelmében, a 312. C/15. alpontja alapján el kell fogni és a Kbtk. 76. §-ába, valamint a 33.538/1898. számú B. M. rendelet értelmében a Kbtk. 121. §-ába ütköző kihágások miatt tényvázlat kíséretében az illetékes főszolgabírónak, a medvét pedig a községi előljáróságnak kell átadnia. (Szut. 465., 448., 449., 444., 445., 451/b., 318., 319. és 543. pontok.)

2. A járőrnek a vásártéren a mutatványosok engedélyének ellenőrzése alkalmával egy idegen bábszínház csak az országos mutatványengedélyt tudja felmutatni, azonban a helyhatósági engedélyt nem. A járőr tehát az illetőt a Szut. 312. B/8. alpont értelmében, a 312. C/15. alpontja alapján elfogja és a Kbtk. 76. §-ába ütköző kihágás miatt tényvázlat kíséretében az illetékes főszolgabírónak adja át.

3. A járőr portyázás közben az örskörlethez tartozó egyik községben egy községbeli kintornást talál, aki felszólítására a rendőrhatósági engedélyt felmutatni nem tudja. A megállapítás szerint az illető ezt a foglalkozást csak a községben űzte. Minthogy az illetőnek állandó tartózkodási helye és bejelentett lakása van, az illetőt nem kell elfognia, hanem a Kbtk. 76. §-ába ütköző kihágás miatt az illetékes főszolgabírónak csak fel kell jelentenie.

ad 2.

A rendőrhatósági engedélyben fel van tüntetve, hogy az engedély mire lett kiállítva, mennyi időre szól és ott részletesen fel vannak sorolva az illető mutatványra vagy utcai zenélésre vonatkozó egyéb kikötések és megszorítások is. Azt tehát, aki ezt az engedélyt akár idő, akár hely, akár pedig az engedélyben foglalt egyéb kikötések, illetve megszorítások tekintetében megszegi, a Szut. 312. C/15. alpontja alapján el kell fogni és a 64.573/1901. számú B. M. rendelet értelmében a Kbtk. 76. §-ába ütköző kihágás miatt, tényvázlat kíséretében az illetékes főszolgabírónak kell átadni.

Példák:

1. Lax Imre bűvészelőadásra kapott engedélyt. Az előadás közben Lax gondolatviteli mutatványokat végez, majd a hipnotizálásra tér át és egy egyént el akar altatni. Tekin-

tettel arra, hogy a hipnotizálás, mint mutatóvány a 103.816/1894. B. M. rendelet értelmében tiltva van, Laxot a járőrnek a Szut. 312. B/8. alpont értelmében, a 312. C/15. alpontja alapján el kell fognia és kihágás miatt az illetékes főszolgabírónak át kell adnia.*

2. Egy idegen erőművész engedélyt kapott arra, hogy a községben a vásáron 8—16 óráig erőmutatóványaival a közönséget szórakoztassa. Az illető azonban este 8 órakor az egyik kocsmában beléptidő mellett ismét mutogatni kezdi magát. A járőr az illetőt azért, mert az esti előadásra már nem kapott engedélyt, tehát az engedélyt áthágta, a Szut. 312. C/15. alpontja alapján elfogja és a Kbt. 70. §-ába ütköző kihágás miatt tényvázlat kíséretében az illetékes főszolgabírónak adja át.

312. C/16. alpont.

Ennek a pontnak az alapján a következő egyéneket kell elfogni:

1. akiknek hamis vagy gyanús igazolványuk, illetve útleveleik van;
2. akik a hatóság félrevezetése céljából álnevet használnak;
3. akik a hatóság félrevezetése céljából hamis körülményeket adnak elő;
4. akik a hatóság félrevezetése céljából álruhában vagy másként átalakulva jelennek meg.

Az elfogás alapja itt is mindenkor az a körülmény, hogy az illetőnek állandó tartózkodási helye, esetleg rendszeres foglalkozása se legyen. Azt az egyént, akinek rendszeres foglalkozása és állandó tartózkodási helye van, e pont alapján elfogni nem lehet, hanem csupán csak fel kell je-

* A 103.816/1894. számú B. M. rendelet értelmében hipnotizálni csakis orvosi gyakorlatra jogosított személyeknek és ezeknek is csak kizárólag gyógyítás céljából szabad. Ez teljesen érthető, mert a hipnotikus kísérletekkel együtt jár a legnagyobb visszaélések közeli lehetősége. Különösen áll ez az úgynevezett „poszthipnotikus“ úton való visszaélésekre. A legutóbbi időben a hipnotikus szuggesztióknak mint gyógyító módszernek hatalmas versenyháza akadt az éber-szuggesztióban. Itt az ú. n. poszthipnotikus visszaélések — legalább is a tudomány mai álláspontja szerint — ki vannak zárva. Emellett a hipnotizálás nemcsak az egyén egészségére lehet káros, hanem, mint azt — sajnos — sok eset mutatja, sokszor életveszélyes is. Ha tehát a csendőrt azt látja, hogy az előadó valakit el akar altatni, ezt már eleve is meg kell akadályoznia és nem szabad arra várnia, hogy a mutatóványos az illetőt el is altassa.

lenteni. Természetes dolog, hogy a hamis vagy gyanus igazolvánnyal ellátott egyéneket ennek a pontnak az alapján akkor is el kell fogni, ha bemondásuk szerint rendes foglalkozásuk és állandó lakhelyük van is, mert ezeknek az egyéneknek már a kilétük is kétséges.

ad 1.

Mire szolgálnak az igazolványok, kiknek kell igazolvánnyal rendelkezniök, milyen igazolványok vannak, továbbá a hamis, hamisított és gyanus igazolványok fogalmát a Szut. 310/c. alpontja alatt tárgyalt magyarázat tartalmazza.

Az igazoló okmányokat a csendőrnek mindenkor a legalaposabban kell átvizsgálnia, mert nagyon soknak hamis, hamisított vagy gyanus igazolványuk van, ez a körülmény pedig mindenkor arra mutat, hogy az illető nem jár jó úton, mert ellenkező esetben semmi szüksége sem lenne ilyen igazoló okmányokra.

Ha valamely igazolvány tekintetében az a gyanu merül fel, hogy azt nem az illető részére állították ki (L. „Elővezetés“ rész, 310/c. pont, ad b), úgy az illetőt személyazonosságának pontos megállapítása céljából a Szut. 310/c. pont alapján egyelőre csak elő kell vezetni.

Példák:

1. *A szabadszállási örs járőre munkáskülsejű embert von igazolás alá, aki munkakönyvvvel igazolja magát. A munkakönyv alapos átvizsgálása alkalmával feltűnik, hogy a fényképen friss ragasztás nyomai vannak, ami azt a látszatot kelti, hogy a fényképet kicserélték. Alaposabb vizsgálat azután azt is mutatja, hogy a hivatalos pecsétnek a fényképen levő részén a betűk nem ugyanazok, mint az igazolványi részen levő betűk. Most már nyilvánvalónak látszik, hogy a fényképet kicserélték és így nagy a gyanu, hogy az illető nem is az, akit a munkakönyv leír. Tekintettel arra, hogy a munkakönyv legalább is gyanus, a járőrnek az illetőt a Szut. 312. C/16. alpontja alapján el kell fognia és utána nézni, hogy tulajdonképpen ki is az illető. A további eljárás a nyomozás eredményétől függ.*

2. *A biharkeresztesi örs járőre egy egyén igazolásra vonása alkalmával megállapítja, hogy az igazolásul felmuta-*

tott útleveél két első lapját kitepték és helyükbe ügyesen másikk két lapot helyeztek be. Itt nyilvánvaló, hogy útleveélhamisítással nyomatékosan gyanúsítható és így a Szut. 312. C/16. pontja alapján el kell fognia és amennyiben valamely bűncselekményt nem lehet rá kideríteni, a Btk. 391. §-ába ütköző közokirathamisításért, tényvázlat kíséretében, az útleveél őrizetbevétele mellett az illetékes debreceni kir. ügyészségnek kell átadni. (Szut. 465., 467., 468., 449., 541., 543. stb.)

ad 2.

Mindenki csak a saját nevét jogosult használni, vagyis azt, amelyik a születési anyakönyvében van bejegyezve. Aki e rendelkezés ellen vét, az általában az 1894. évi XXXIII. t.-c. 83. §-ába ütköző kihágást követi el. Ez a kihágási eset azonban csak akkor fordul elő, ha az illető az **álnevet** nem a hatóság félrevezetése céljából használta. Természetesen az írói és művészi álnevek használata a vonatkozó rendeletek értelmében nem büntendő cselekmény.

A Szut. 312. C/16. pontja szerinti elfogás csak abban az esetben indokolt, ha az illető az álnevet a hatóság félrevezetése céljából használta. Ebben az esetben is kihágást követ el az illető, de nem az 1894:XXXIII. t.-c. 83. §-ába, hanem vagy a Kbt. 72. §-ába ütköző közbiztonság elleni, vagy pedig a Kbt. 43. §-ába ütköző hatósági és közrend elleni kihágást. A Kbt. 72. §-a szerint ugyanis az, aki a hatóság tévedésbe ejtése végett a szállodákban, vendéglőkben nevét stb. hamisan írja be, kihágást követ el. A Kbt. 43. §-a szerint pedig az, aki a hatóság hivatalnok vagy közlege által hivatása gyakorlatában nevének stb. megmondására szólíttatván fel, valótlan állít, kihágást követ el. Ez utóbbi tulajdonképpen szintén nem más, mint a hatóság félrevezetése.

Ha tehát valaki nem a hatóság félrevezetése céljából használt álnevet, hanem más okból, csupán csak az 1894. évi XXXIII. t.-c. 83. §-ába ütköző kihágásért kell feljelenteni, de elfogni nem lehet.

Az elfogás alapja tehát mindenkor az, hogy a csendőr bebizonyítsa, hogy az **illető az álnevet a hatóság félrevezetése végett használta**. Ha ugyanis csak a hamis

név használatának gyanuja merül fel, például valaki igazoltatása alkalmával a bementett adatok valódiságát nem tudja bizonyítani, mindaddig, amíg a hamis név használatára vonatkozólag bizonyítékot nem szerzett, a Szut. 310/b. vagy c. pontja alapján legfeljebb csak elővezetheti.

Példák:

1. A battonyai örs járőre bizalmas úton arról szerez tudomást, hogy a község vendéglőjében gyanús ügynök szállt meg. A járőr a vendéglőben megjelenvén, az illetőt igazoltatja, mely alkalommal kiderül, hogy a magát Nagy József néven bejelentett ügynök nem is az, hanem Czigány József szomszéd örskörletbeli ügynök, aki a múlt évben ügynökösködése alkalmával elkövetett csalásai miatt megbüntettek. Bár Czigány védelmére azt adja elő, hogy azért használt álnevet, mert rendes nevén az elkövetett csalásai miatt ezen a környéken nem tudna üzletet kötni, a járőr ezt igazolásul nem fogadhatja el, mert alaposan felmerülhet az a gyanuja, hogy Czigány azért használt álnevet, hogy ezen a néven követve el csalásait, az esetleges nyomozás eredménytelen maradjon. A járőr tehát Czigányt, minthogy rendes foglalkozású és állandó lakhelyű egyénnek nem tekinthető, a Szut. 312. B/8. alpont értelmében a Szut. 312. C/10. alpontja alapján elfogja és ha valamilyen büntetendő cselekményt nem tud rábizonyítani, a Kbt. 72. §-ába ütköző kihágás miatt, tényvázlat kíséretében az illetékes battonyai főszolgabírónak adja át.

2. Az I. Rész (Elővezetés) 310/b. pont ad a)-hoz írt 2-ik példa esetében az elővezetés céljából őrizetbe vett egyénnel a járőr Kovácshoz megy, aki igazolja, hogy az illető tényleg az unokaöccse. Ez alkalommal azonban kiderül, hogy az illető hamis nevet mondott be a járőrnek, mert a Kovács azt is kijelenti, hogy az illetőt nem úgy hívják, amint azt a járőrnek bementotta és hogy egy léha, könnyelmű ember, akit a szülei már vagy 10 éve kitagadtak; azóta ő sem tudja, miből él. A járőr most már alaposan gyanakodhatik, hogy az illető nem valami jóban sántikált, amikor vele találkozott és mivel nyilvánvaló, hogy a hamis nevet a hatóság félrevezetése céljából mondta be, továbbá, mert rendes foglalkozást és állandó lakhelyet igazolni nem tud, a Szut. 312. B/8. alpontja értelmében a Szut. 312. C/16. alpontja alapján az őrizet alá vett

egyének az elfogását jelenti ki. Ha a nyomozás során nem bizonyulna rá semmi büntetendő cselekmény, csupán csak a Kbtk. 43. §-ába ütköző kihágás miatt fogja, tényvázlat kíséretében az illetékes főszolgabírónak átadni.

ad 3.

A hamis körülményeknek az előadása alatt azt értjük, hogy valaki kilétének vagy bárminemű magatartása okának eltitkolását célzó adatokat ad elő. A hamis körülmények előadásának tehát nemcsak személyi adatokra kell vonatkozni, hanem más irányú félrevezető előadás is megállapíthatja a C/16. alpontban foglalt jogcímet az elfogásra.

Az elfogás csak akkor indokolt, ha a bementett adatok, illetve körülmények hamis voltáról a csendőr meggyőződést is szerzett, mert csupán gyanu esetén a Szut. 310/b. és c. alpontja alapján legfeljebb csak elővezetés foganatosítható.

Példák:

1. Az I. Rész (Elővezetés) 310/c. pont ad a)-hoz írt példa esetében az elővezetés céljából őrizetbe vett Wágnerről a nyomozás további során kiderült, hogy nem piperecikk ügynök, hanem állás nélküli villanyszerelő és nem is budapesti, hanem debreceni lakos. A járőrnek tehát most a Szut. 312. B/8. alpontja értelmében a 312. C/10. alpont alapján Wágnert el kell fognia és ha bűncselekményt nem lehet rá kideríteni, a Kbtk. 43. §-ába ütköző kihágás miatt tényvázlat kíséretében — amelyben az elfogás alapjául szolgáló tény ki kell domborítani — az illetékes főszolgabírónak át kell adnia.

2. Kiss Péter tótszerdahelyi lakost a járőr gyanuba veszi a Kbtk. 34. §-ába ütköző kihágás miatt azon a címen, hogy nagyobb mennyiségű ismétlőpisztolyt vásárolt egy ismeretlen egyéntől, aki — mint utóbb kiderült — néhány napig tartózkodott a községben s azután eltűnt. Kiss azt adja elő, hogy a nagykanizsai honvéd állomásparancsnokságtól megbízatása van összevásárolni a magánosok birtokában levő fegyverkészletet. A járőr utánanéz a bementett adatok valóságának és telefonon sikerült megtudnia, hogy az illető hazudott, tehát a hatóság félrevezetése végett valótlan körülményeket adott elő. Kiss célja nyilvánvalóan az volt, hogy jóhiszeműnek tart-

sák és útjára eresszék. Tekintettel arra, hogy Kissnek állandó lakhelye van, a Szut. 312. C/16. alpontja alapján nem lehet elfogni, hanem a Kbtk. 34. §-ába ütköző kihágás miatt az illetékes letenyei főszolgabírónak kell feljelenteni, az őrizetbe vett ismétlőpisztolyokat pedig oda kell átadni.

ad 4.

Álruhában jelenik meg az, aki nemét vagy foglalkozását és így közvetlen kilétét eltitkolandó, más ruhába öltözik. Például egy nő férfiruhába, egy ügyvéd munkásnak öltözik.

Másként átalakulva jelenik meg az, aki az arcát vagy testét úgy változtatja át, hogy magát felismerhetetlenné tegye. Például álszakállt vagy bajuszt ragaszt, púposnak tettei magát stb.

Ezek az átváltozások önmagukban nem büntethetők, ha azonban az átváltozás a hatóság félrevezetése céljából történik, az illetőt el kell fogni és ha valamilyen bűncselekmény elkövetését nem lehet rá kideríteni, a Kbtk. 43. §-ába ütköző kihágás miatt kell átadni, mert ezek az egyének igazolásvonásuk alkalmával biztosan hamis adatokat fognak bementeni és ezáltal az idézett kihágást fogják elkövetni.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, mennyire fontos az, hogy az ilyen egyénnel szemben a nyomozást a legkörülmertőbb módon folytassa le a járőr, mert az illetőt feltétlen valami fontos ok kényszerítette arra, hogy álruhában jelenjék meg, vagy magát másként tegye felismerhetetlenné; ez pedig a legtöbb esetben egy már elkövetett vagy tervbe vett bűncselekményre fog vezetni.

Példák:

1. A vásárosnaményi örs egyik járőre portyázás alkalmával az esti órákban púpos, erősen szakállas egyént lát. Amint az mellette elhalad, észreveszi, hogy annak púpja kissé mozog. Erre megállítja, igazoltatja, mely alkalommal az illetőt azt adja elő, hogy Takács Gergely, nyíregyházai lakos, földműves, Beregdaróc községbe megy az ott cselédszolgálatban álló lányához. Takács megfelelő okmányokkal szabályszerűen

igazolja is magát. A járőr ezután rámutat arra, hogy hamis púpot visel a hátán, mire Takács valami hazugsággal igyekszik magát kimosni.

A járőrnek feltűnik, hogy az illetőnek korához képest túlságosan vékony hangja van és az a gyanuja támad, hogy hamis szakállt visel. Ezért Takács szakállát megrántja, mire az leválik és 10—15 évvel fiatalabb egyént mutat. Most már nyilvánvaló, hogy az illető hamis okmányokkal is rendelkezik, mert az igazolványban levő adatok nem egyezhetnek jelenlegi eredeti arcával és alakjával és így a járőr Takácsot — minthogy ismeretlen — a további nyomozás lefolytatása céljából a Szut. 312. C/16. alpontja alapján elfogja. A további kikérdezés során azután kiderül, hogy az illetőt Vukov Zsigmondnak hívják, nyíregyházi állástalan lakatossegéd, ki társával Beregdaróc községben betöréses lopást akart elkövetni. Ha a járőr valamilyen bűncselekményt nem tud az illetőre kideríteni, az igazolványra vonatkozó azt az állítását pedig, hogy azt találta, megcáfolni nem tudja, Vukovot — miután jelen cselekményével csak egy betöréses lopás előkészületi cselekményét követte el, mely nem büntethető — az igazolványnak igazolás végett való felhasználásáért a Btk. 405. §-ába ütköző büntett —, és a hamis adatok bementése miatt a Kbt. 43. §-ába ütköző kiágás miatt, tényvázlat kíséretében az illetékes nyíregyházi kir. ügyészségnek adja át.

2. Varga Dénes, egyik kommunista irányú lap újságíró-munkatársa a brennbergbányai bányászok kiismerése, a kommunista érzelmű egyének kiválasztása és későbbi felhasználása végett munkásnak öltözve, a bányában állást vállal. A brennbergbányai örs egyik bizalmasa ezt megtudván, az örsnek jelenti. Varga igazoltatása alkalmával azután tényleg kiderül, hogy a besúgónak igaza volt. Varga hamis foglalkozást mondott be. A járőr Vargát azért, mert a hatóság félrevezetése céljából álruhában jelent meg, a Szut. 312. C/16. alpontja alapján nem foghatja el, mert rendes foglalkozása és állandó lakhelye van, hanem, ha a járőr a nyomozás során a kommunista tevékenységére vonatkozólag teljesen megbízható bizonyítékokat beszerezni nem tud, csupán csak a Kbt. 43. §-ába ütköző kihágás miatt a soproni — mint illetékes — rendőrkapitányságnak fel kell jelentenie.

312. C/17. alpont.

Ennek a pontnak az alapján azokat az egyéneket kell elfogni, akik

1. katonai vagy
2. közhivatalnoki

egyenruhát jogosulatlanul hordanak.

A jogosulatlan egyenruhákat hordókkal szemben azért léptettek életbe ilyen szigorú intézkedést, mert az, aki **jogosulatlanul** vesz föl egyenruhát, legtöbb esetben nem sántikál jóban. A katonai és közhivatalnoki egyenruhának a hatása ugyanis abban nyilvánul, hogy az ilyen egyenruhát viselő egyének előtt olyan ajtók is megnyílnak, amelyek egyébként más polgári egyének előtt zárva maradnának; a nép is nagyobb bizalommal van az ilyenek iránt és így ezek az egyének az egyenruha viselésével a bűncselekmény elkövetése tekintetében maguknak már nagy előnyt biztosítanak. A katonai egyenruhát viselőknél a kémkedés van rendkívüli módon megkönnyítve, az ilyen bűncselekményt elkövetni szándékozók tehát katonai egyenruhát előszeretettel öltenek magukra.

ad 1.

Katonai egyenruhát viselnek a honvédség, csendőrség, vámőrség, folyamőrség és rendőrtartálek tagjai.

Ezek az egyének az egyenruha viselésére a következő módozatok mellett jogosultak:

a) a tényleges állományú tisztek és legénység minden alkalommal;

b) a szolgálatonkívüli és nyugállományú tisztek polgári foglalkozásukban való működésük esetén kívül mindenkor;

c) a várakozási illetékkal szabadságolt tisztek ezen viszonyban létük tartama alatt;

d) az emléklappal ellátott tisztek katonai egyenruhát legutóbb viselt rendfokozatukkal csak ünnepélyeken és olyan egyéb alkalmakkor viselhetik, amikor a tiszti egyenruhának, mint katonai és társadalmi kitüntetésnek van helye. Például valamelyik volt táborigádó ezred emléktáblájának leleplezésén, ilyenemű bajtársi összejöveteleken, esküvőkön stb.;

e) a nyugállományba helyezett legénységi állományú egyének katonai egyenruhát egyáltalában nem viselhetnek.

A fent felsoroltakon kívül senki és semmiféle körülmények között katonai egyenruhát nem viselhet.

ad 2.

Közhivatalnoki egyenruhát viselnek az állam szolgálatában álló, vagy egyéb közszolgálatot teljesítő személyek és közegek, akiknek részére — a néppel állandó érintkezésben lévén — könnyebb felismerhetőségük céljából az államhatalom törvénnyel vagy rendelettel közhivatalnoki egyenruhát rendszeresített.

Ilyen egyenruhát viselnek: a rendőrség, pénzügyőrség, m. kir. posta tagjai, vasutasok, fogház- és fegyőrök, állami erdőtiszték, tűzoltók, városi és vármegyei hajdúk stb.

Az **egyenruha kifejezés** alatt nemcsak a szigorúan vett ruhadarabot és annak járulékait kell értenünk, hanem a hatósági hivatalnok vagy közeg felismerésére szolgáló jelvényt is. Az állam ugyanis költségkimelés szempontjából egyes közszolgálati teendőket végző hivatalnokainak, illetve közegeinek nem rendszeresített hivatali egyenruhát, hanem csak megkülönböztető jelvényt, amely azután az illetőnek a közhivatalnoki színezetet adja meg. Ilyenek például az erdőőrök, mezőőrök jelvényei stb.

A fenti két pontban felsoroltakon kívül is vannak egyenruhát viselő egyének, mint például egyes internátusok növendékei, cserkészek, leventék, szállodai portások, egyes uraságok egyenruhás erdőőrei, általában a magánosok egyenruhás alkalmazottai. Ezek nem tekinthetők a fenti két pontban felsorolt katonai vagy közhivatalnoki egyenruhák fogalma alá.

Az egyenruha jogosulatlan hordásának kérdésébe kissé alaposabban kell belemerülnünk. Nem lehet a Szut. 312. C/17. alpontjának szövegét értelem nélkül szószerint venni, mert a csendőr a leglehetőlenebb helyzetbe kerülhet és nemcsak nevetségessé teszi magát, hanem maga ellen esetleg szükségtelen rosszindulatot is válthat

ki. Az elfogást itt a Szut. 312. C/17. alpontjában foglaltak keretén belül mindenkor a Szut. 312. B/8. alpontja alapján kell mérlegelnünk. Ha az illetőnek állandó lakhelye, sőt rendes foglalkozása sincsen, az elfogás már indokolt. Az elfogás előtt tehát mindenkor azt kell megállapítani, hogy az illető hová való, van-e állandó tartózkodási helye és rendes foglalkozása. Ha van, az elfogás helyett csak feljelentéssel kell élni. Az ilyen cselekmények ugyanis az 1930. évi III. t.-c. 82. és 83. §-ába ütköző kihágás tényálladási elemeit teljesen kimerítik.

Példák:

1. *A zalaegerszegi járőr a korcsmák, lebuajok és egyéb gyanus helyek ellenőrzése alkalmával az egyik korcsmában egy őrmestert talál, akinek a mellét több kitüntetés között tiszti katonai érdemkereszt is díszíti. Minthogy ezt a kitüntetést csakis tisztek vagy volt tisztek viselhetik, ez a járőrnek azonnal feltűnik és az illetőt igazolásra szólítja fel. Ez alkalommal kiderül, hogy az illető egy másik örskörletbeli kereskedősegéd, aki katona nem is volt. A járőr ama alapos kérdezősködésére, hogy miért húzta fel az egyenruhát, előadja, hogy egy lánynak udvarol ebben a községben és így akart neki tetszeni. Bár a felelet elfogadható, minthogy az illető az egyenruhát jogosulatlanul hordotta, a járőrnek be kell vezetni a nyomozást abban az irányban, hogy az illető az egyenruha jogtalan felöltése által nem követett-e el valamilyen csalást vagy nem igyekezett-e valamilyen módon a lányt vagy annak szüleit becsapni. Ha az illető előadásának igaz voltáról a járőr meggyőződik, az illetőt, minthogy rendes foglalkozása és állandó tartózkodási helye van, nem kell elfognia, hanem a Kbtk. 44. és 45. §-aiba ütköző kihágás miatt kell az illetékes zalaegerszegi főszolgabírónak feljelentenie.*

2. *Csesztreg községben nagy levente-ünnepélyt rendeznek. Ez alkalommal a faluban lakó köztisztviselőben álló nyugalmazott honvéd tiszthelyettes előszedi régi egyenruháját és abba öltözve jelenik meg az ünnepélyen. A járőr az illetőt észrevéve, megkérdezi, miért jelent meg egyenruhában, mire azt a választ kapja, hogy a nagy ünnepélyre való tekintettel húzta fel sok vihart látott régi egyenruháját. Ez egyáltalában nem lesz olyan eset, amiért a járőrnek a tiszthelyetttest el*

kellene fognia, azonban a Kbtk. 44. §-ába ütköző kihágást elkövette s arra való tekintettel, hogy itt már befejezett kihágásról van szó, a tiszthelyettest a Kbtk. 44. §-ába ütköző kihágás miatt a lenti-i, mint illetékes főszolgabírónak fel kell jelentenie.

3. Nagy Gábor, volt siklói községi írnokot, csalás miatt 1 évi börtönre ítélték. Büntetésének kitöltése után visszatért apjához a községbe, alkalmi ügynökösködésből tartja fenn magát és így ritkán tartózkodik otthon. A szomszédos dráva-szabolcsi örs járőre a Gordisa községbe vezető úton éjjel lest tartott s ez alkalommal észrevette Nagyt, amint pénzügyőri egyenruhában a község felé tartott. Igazolásra szólítja fel. Nagy azt adja elő, hogy a községi táncmulatságra megy, az egyenruhát azért húzta fel, mert így jobban tud hódítani. Tekintettel arra, hogy Nagy alkalmi ügynökösködésből tartja fenn magát és emiatt rendszerint hol itt, hol ott bukkan fel, nem tekinthető rendes foglalkozásúnak és állandó tartózkodási helyűnek. A járőrnek Nagyt jogtalan közhivatalnoki egyenruha viselése miatt a Szut. 312. B/8. alpont értelmében, a 312. pont C/17. alpontja alapján el kell fognia. Ezenkívül nemcsak, hogy alaposan utána kell néznie, miért öltötte fel magára a ruhát, hanem azt is ki kell derítenie, honnan szerezte a ruhát.

4. Szentlőrinc községben nagy álarcos bált rendeznek. Az egyik jómódú gazdálkodó 19 éves fia huszár őrmesternek öltözik fel. Másnap délelőtt a helyi szolgálatot teljesítő járőr még mindig egyenruhában, az egyik korcsmában találja a fiút több barátja társaságában. Bár ez már nem tartozik szigorúan véve a bálhoz, de a helyzetet és a körülményeket véve figyelembe, biztosra vehető, hogy a fiú a ruhát nem bűncselekmény elkövetése céljából tartotta magán, hanem az a jókedv és a kimaradás következménye volt. Minthogy azonban itt befejezett kihágásról van szó, a járőrnek a fiút a Kbtk. 44. §-ába ütköző kihágás miatt a főszolgabírónak fel kell jelentenie.

312. D/18. alpont.

Ennek a pontnak az alapján azokat az egyéneket kell elfogni, akik ellen

1. előzetes letartóztatást, vagy
2. vizsgálati fogságot rendeltek el, illetve, akik ellen

3. nyomozólevelet vagy

4. elfogató parancsot bocsátottak ki.

A fenti négy esetben a járőrnek az illetőt a Szut. 13. pont 1. bekezdésében foglalt kötelessége következtében kell e pont alapján elfogni és működése csak arra irányulhat, hogy az illető személyazonosságát pontosan megállapítsa, nehogy tévedésből más egyént fogjon el. (L. még jelen tanulmány „Elővezetés“ rész 310/a. alatti magyarázatot.)

ad 1.

Az előzetes letartóztatást a Bp. 141. és 142. §-aiban foglalt esetekben rendelik el és a Bp. 143. §-a értelmében a vizsgálóbíró, a vádtanács, az ítélebíróság; illetve, ha a késedelem veszéllyel jár, a járásbíróság és a rendőrhatóság is.

Előzetes letartóztatást az arra illetékesek általában a terhelt kihallgatása előtt rendelnek el és az rendszerint csak a nyomozás befejezéséig, legfeljebb azonban 15 napig tart, mely idő indokolt esetben egy ízben 15 nappal meghosszabbítható. Ezen idő eltelte után az illetőt vagy szabadlábra kell helyezni, vagy vizsgálati fogságba vetni. (A Bp. 147. §-a.) A járásbíróság előzetes letartóztatást csak szabadságvesztéssel büntetendő vétség esetén rendelhet el, de csakis a Bp. 536. §-ában foglaltak fennállása esetében.*

A rendőrhatóság illetékessége alá tartozó kihágási ügyekben előzetes letartóztatást a rendőrhatóság szintén elrendelhet. (Esetleges félreértések elkerülése végett hangsúlyozom, hogy az előzetes letartóztatás, illetve később az ad 2. alatt a vizsgálati fogság törvényes feltételeit csupán tájékozás céljából soroltam fel, az e tárgyban kiadott elfogató parancs törvényes alapját tehát a csendőr vizsgálódás tárgyává nem teheti.)

Példa:

Hartl Jenőt a csendőrség a Btk. 336. §. 4. pontjába üt-

* A kir. járásbíróság és a rendőrhatóság bü tett esetében előzetes letartóztatást elrendelhet akkor, ha a gyanúsítottat eléje állították; tartozik azonban a gyanúsítottat a vizsgálóbíróhoz átkísértetni és az ratokat a kir. ügyész-séggel közölni.

közö lopás büntettségért a kir. ügyészségnek feljelentette. A vizsgálóbíró a jelentés áttanulmányozása után a büntetés előrelátható nagyságánál fogva alaposan tart attól, hogy Hartl megszökik és ezért a Bp. 141. §. 2. pontja alapján a Bp. 143. §-ában adott hatáskörénél fogva Hartl előzetes letartóztatását rendelte el. A járőr tehát Hartlt a Szut. 312. D/18. alpontja alapján elfogja és a Szut. 541/a. pontja értelmében a felhívó bíróságnak adja át, az átvételt pedig a Szut. 461. pont 2. bekezdése értelmében az előzetes letartóztatást elrendelő felhíváson igazoltatja.

ad 2.

A vizsgálati fogságba helyezést a vizsgálóbíró (esetleg a vádtanács, illetve az ítélőbíróság) rendszerint a terhelt kihallgatása után abban az esetben rendeli el, ha a terhelt a kihallgatása után is a büntett vagy vétség nyomatékos gyanuja alatt marad és ellene a Bp. 141. §. 2—5. pontjában foglalt körülmények valamelyike fennforog. (Bp. 148. és 150. §.)

Vizsgálati fogságot sem a járásbíróság, sem a rendőrhatalóság nem rendelhet el.

ad 3.

Bűncselekmény elkövetése esetében nyomozólevelet csakis büntettet elkövetett vagy ilyennek elkövetésével alaposan gyanúsítható egyén ellen lehet kiadni. Nyomozólevelet a vizsgálóbíró, a vádtanács, vagy kir. törvényszék a kir. ügyészség indítványára rendszerint akkor szokott kibocsátani, amikor az illető tartózkodási helye ismeretlen; ha az ellene indított bünvádi eljárás folyamán megszökött, elrejtőzött (bujkál) és utóbb a hatóságnál önként nem jelentkezett, vagy pedig ha esetleg hírlapi úton is eredménytelenül idézték. (Bp. 470. §. 1. bek.)

A fenti eseten kívül nyomozólevelet lehet kiadni még:

a) Büntett vagy vétség miatt kiszabott szabadságvesztésbüntetés megkezdése elől megszökött vagy elrejtőzött szabadlábon levő elítélt ellen, a Bp. 515. §. 2. bekezdése alapján, a kir. ügyészség által. (Járásbíróság és rendőrhatalóság ilyen esetben nyomozólevelet a Bp. 536. és a Rbsz. 81. és 223. §-ai értelmében nem adhat ki.)

b) Bármely büntetendő cselekmény (büntett, vétés, kihágás) olyan elítélte ellen, aki valamilyen letartóztatási helyről megszökött. Az ilyen nyomozólevél kibocsátására csakis az országos fegyintézet, országos büntetőintézet, kerületi börtön, javító- vagy közvetítőintézet igazgatója, illetőleg a kir. ügyészség, esetleg a járásbíró jogosult. (Bp. 515. §.)

c) Külföldön tartózkodó vagy odaszökött egyén ellen a Bp. 475. §-ában foglaltak alapján, ha olyan bűncselekmény terheli az illetőt, amely miatt kiadatásnak helye van.

A nyomozóleveleket a „Bűnügyi Körözések Lapja”-ban teszik közzé.

A Bűnügyi Körözések Lapjában megjelent nyomozólevelek azt a kötelességet róják a csendőrré, hogy ha az illetőkre bukkannak, azokat elfogni és az illetékes bírósághoz vagy ügyészséghez való eljuttatás végett jelentés kíséretében a legközelebbi kir. ügyészségnek tartoznak átadni. (Szut. 13/1. bek., 64/4. bek., 461/2. bek., 541/b. és e. pontok.)

Példák:

1. *Barta Istvánt a csendőrség a Btk. 236. §-ába ütköző megfertőztetés büntette miatt a kir. ügyészségnek feljelentette. Barta a bírói eljárás folyamán ismeretlen helyre szökött. Az illetékes kir. törvényszék a Bp. 470. §. 1. bekezdése alapján ellene nyomozólevelet adott ki. Egy másik csendőrkerület területén levő őrs Bartát felismerve, a Szut. 312. B/18. alpontja alapján elfogja és az illetékes kir. bírósághoz címzett jelentés kíséretében továbbítás végett a legközelebbi kir. ügyészségnek adja át.*

2. *A budapesti kir. ügyészség Stark Emil ellen azért, mert orgazdaság vétsége miatt jogerősen kiszabott 4 havi fegházbüntetése végrehajtása elől megszökött, nyomozólevelet bocsátott ki. Starkot a nagydobosi őrs járőre egy igazoltatás alkalmával felismeri, mire a Szut. 312. D/18. alpontja alapján elfogni és a budapesti kir. ügyészségnek címzett jelentés kíséretében továbbítás végett a nyíregyházai — mint legközelebbi — kir. ügyészségnek átadni köteles.*

3. *A budapesti kir. országos gyűjtőfogház igazgatósága*

Gampllett Ferenc — lopás büntette miatt jogerősen 2 évi és hathavi fegyházra ítélt — ellen azért, mert kísérőjétől útközben megszökött, nyomozólevelet bocsátott ki. A tiszabecsi őrskörre Gampllettet felismerve, a Szut. 312. D/18. alpontja alapján elfogni köteles és az országos gyűjtőfogház igazgatóságának címzett jelentés kíséretében a nyíregyházai — mint legközelebbi — kir. ügyészségnek leendő átadása végett való továbbítás céljából a szatmárcsekei őrskörre adja át. (Szut. 544. pont.)

4. A budapesti kir. ügyészség dr. Bidai Kálmán ellen azért, mert rágalmozás vétsége miatt jogerősen kiszabott kétheti fogházbüntetés végrehajtása előtt megszökött, nyomozólevelet bocsátott ki. Az illető ellen azonban már régebben más bíróságok és ügyészségek is bocsátottak ki nyomozólevelet. Ha a járőr dr. Bidait felismerve, a Szut. 312. D/18. alpontja alapján elfogja, a jelentést a budapesti kir. ügyészségnek kell címeznie és Bidait a legközelebbi kir. ügyészségnek kell átadnia, az átadásról pedig a többi nyomozó bíróságot is értesíteni tartozik. (Szut. 541/e. pont.)

5. Friedmann Bélánét uzsora vétsége miatt a kir. törvényszék elítélte, de terhére, mert a kir. ügyész a bejelentett újabb terhelő adatok alapján zsarolás büntettét látta fennforogni, a kir. ügyészség indítványa folytán újrafelvételi eljárást rendelt el. Miután az újrafelvételi főtárgyalást már ismételen nem tarthatták meg abból az okból, mert nyilván azzal a szándékkal, hogy magát a bűnvádi eljárás alól kivonja, már másodízben ismeretlen helyen tartózkodott, ellene a kir. törvényszék a Bűnügyi Körözések Lapjában nyomozólevelet adott ki. Az egyik őrskörre nevezettet feltalálja, mire a Szut. 312. B/18. alpont alapján elfogni és a nyomozólevelet kibocsátó törvényszéknek címzett jelentés kíséretében továbbítás végett a legközelebbi kir. ügyészségnek átadni tartozik.

A nyomozóleveleket illetőleg még egy körülményre kell kitérnem.

a) A kir. törvényszék hatásköre alá tartozó vétség elkövetésével nyomatékosan gyanúsított ellen nyomozólevelet nem lehet kiadni és ehelyett az úgynevezett „Személyleírás-körözés“-t adják ki. Ilyen személyleírás-

körözés kibocsátására a Bp. 470. §. 4. bekezdése értelmében csak a vizsgálóbíró vagy a vádtanács, illetve a kir. törvényszék jogosult. (A járásbíróságok és rendőrhatóságok tehát nem! L. Bp. 536. §., Rbsz. 81. és 223. §-ok.) A járásbíróságok és rendőrhatóságok ilyen esetben közvetlenül az illetékes örsöket keresik meg.

b) Olyan egyének ellen, akiket a járásbíróság vagy a rendőrhatóság szabadságvesztésbüntetéssel sújtott és ennek végrehajtása elől megszöktek, elrejtöztek, vagy ismeretlen helyen tartózkodnak, a járásbíróság az illető felkutatása vagy elővezetése végett az illetékes örsöt keresi meg, a rendőrhatóság pedig az Rbsz. 223. §. utolsó bekezdése értelmében „Körözés“-t adhat ki, amely a „Rendőrr“ című szaklap hivatalos mellékletében jelenik meg.

Ugy az a) pontban említett személyleíraskörözés, mint a b) pontban említett egyszerű körözés hatálya abban áll, hogy a körözöttet nem kell elfogni, hanem feltalálása esetén azt a bíróságot, illetve hatóságot, amely a körözést (személyleíraskörözést) kiadta, az illető feltalálásáról értesíteni kell.

ad 4.

Elfogatóparancsot csak büntett vagy fogházbüntetésű büntetendő vétség tettese, illetve ilyennek elkövetésével nyomatékosan gyanúsított egyén ellen lehet kiadni és pedig akkor, ha bűnvádi eljárás folyamán megszökött, elrejtözött és a hatóságnál utólag önként nem jelentkezik, vagy pedig, ha esetleg hírlapi úton eredménytelenül idézték meg (Bp. 470. §. 1. bek.) és **tartózkodási helye ismeretes**. Amint láthatjuk, az elfogatóparancs kiadásának feltételei a nyomozólevélétől csak annyiban különböznek, hogy nyomozólevelet olyan egyének ellen adnak ki, akiknek a **tartózkodási helye ismeretlen**, elfogatóparancsot pedig az olyanok ellen, akiknek a **tartózkodási helye ismeretes**. Elfogatóparancsot azonban nemcsak a vizsgálóbíró vagy vádtanács, illetve a kir. törvényszék, hanem a Bp. 470. §. 2. bekezdés értelmében járásbíróság is kiadhat. A nyomozólevél helyett elfogatóparancsot akkor adnak ki, ha a nyomozólevél vagy sze-

mélyleíraskörözés kibocsátásával járó bonyodalmasabb eljárás elkerülésére kilátás van, mert remélhető, hogy az illető rendőrhatóságnak vagy közegnek kiadott parancs révén — minthogy tartózkodási helyét ismerik — rövid időn belül előállítható lesz.

Elfogatóparancsot ezenkívül még a következő esetekben lehet kiadni:

a) a kir. ügyészség bűntett és a kir. ügyészség hatásköre alá tartozó szabadságvesztéssel büntetendő vétség azon szabadlábon levő elítéltje ellen, aki szabadságvesztésbüntetésének megkezdése végett kiadott idézésre nem jelent meg, megszökött vagy megszökésétől tartani lehet, a Bp. 515. §. 1. és 2. bekezdései alapján;

b) biztosíték (kaució) mellett szabadlábra helyezett terhelt ellen, ha a Bp. 165. §-a értelmében újbóli vizsgálati fogságba helyezése szükségessé válik;

c) kiadatási eljárásban a kiadni kért egyén kiadása tárgyában dönteni hivatott külföldi bíróságnak az eljáró hazai bíróság nyomozólevél helyett rendszerint elfogatóparancsot küld meg. Az ilyen elfogatóparancs nemcsak a letartóztatásra utaló rendelkezést tartalmazza, hanem az elkövetett bűncselekmény(ek) részletes leírása mellett a Btk. ama §-ának idézését és teljes szövegét is, amely a bűncselekmény minősítését és büntetését állapítja meg. (Bp. 475. és 560. §.)

Az elfogatóparancsot mindenkor az illetékes csendőrörsnak adják ki* és hatálya abban áll, hogy a leírt egyén elfogása végett azonnal ki kell küldeni egy járőrt. (Bp. 470. §. 2. bek.)

Példák:

1. Ráfáel Lajost az acsádi örs a Btk. 370. §-ába ütköző orgazdaság büntette miatt a szombathelyi kir. ügyészségnek jelentette fel. A tárgyalásra való idézésre Ráfáel nem jelent meg és állítólag Kapuvárra távozott. A kir. törvényszék tehát Ráfáel ellen a Bp. 470. §. értelmében a kapuvári örsnek el-

* Az elfogatóparancsok ezenkívül a Bűnügyi Körözések Lapjában is megjelennek, ha tehát a B. K. L. hamarább érkezne meg az örsre, mint a külön kiadott elfogatóparancs, az illető elfogása végett azonnal ki kell vezetni egy járőrt.

fogatóparancsot ad ki. Ennek alapján a kapuvári örs egy külön kirendelt járőrrel Ráfáelt a Szut. 312. D/18. alpontja értelmében elfogja és a szombathelyi kir. ügyészségnek címzett jelentés kíséretében a soproni — mint legközelebbi — kir. ügyészségnek adja át.

2. Fülöp Sándort a kir. törvényszék csalás és sikkasztás miatt 3 évi börtönre ítélte. Az ítéletet Fülöp felebbezte, majd a kir. Ítéltábla helybenhagyó végzése után semmiségi panaszszal a kir. Kúriához fordult. A bíróság Fülöpöt — aki addig vizsgálati fogságban volt — a kir. Kúria végzésének vagy ítéletének beérkezéséig szabadlábra helyezi. (Bp. 130. §.) Amikor a kir. Kúria a másodfokú ítélet ellen bejelentett semmiségi panaszt elutasította, a kir. törvényszék Fülöpöt a végzés kihirdetése és szabadságvesztésbüntetésének megkezdése végett megidézi. Fülöp azonban az idézésre nem jelenik meg. Erre a kir. ügyészség a Bp. 515. §-a alapján ellene elfogatóparancsot ad ki az örsnek azzal, hogy a kir. ügyészséghez állítsák elő. A kiküldött járőr Fülöpöt a Szut. 312. D/18. alpontja alapján elfogja és jelentés kíséretében a legközelebbi kir. ügyészségnek adja át.

312. D/19. alpont.

Ennek a pontnak az alapján csak azokat a Btk. 44., 48. §-ai, a Bn. 29. §-a és az 1913. évi XXI. t.-c. rendelkezése alapján csak feltételes szabadságra bocsátott egyéneket lehet elfogni, akik — ha máskülönben semminemű bűncselekményt nem is követtek volna el, de a rájuk vonatkozó rendelkezést vagy tilalmat megszegik.

Feltételes szabadságra bocsátják a következő egyéneket:

1. A Btk. 44. és 48. §-ában foglalt rendelkezések alapján azokat, akiket legalább 3 évi fegyházra ítéltek és büntetésük kétharmadrészének kitöltése után a közvetítőintézetbe kerülvén, ott jó magaviseletük által a javulásra alapos reményt nyújtanak; ha büntetésük háromnegyedrészét (az életfogytiglan elítéltnak 15 évet) így kitöltötték.

2. A Btk. 48. §. 2. bekezdésében foglalt rendelkezések alapján saját kérelmükre és a felügyelőbizottság

ajánlatára azokat, akiket 3 évnél rövidebb fogházra, vagy 1 évet meghaladó börtönre vagy másnemű szabadságvesztésbüntetésre (államfogházra, fogházra) ítélték, ha büntetésük háromnegyedrészt kiállották és a Btk. 44. §-ában meghatározott egyéb feltételek rájuk nézve megvannak.

3. Az 1913. évi XXI. t.-c. rendelkezései alapján dologházba utaltakat, ha legalább egy évet már ott kitöltöttek és alapos reményt nyújtanak arra, hogy a társadalom hasznos tagjaivá válnak.

4. A Bn. 29. §-a értelmében azokat a fiatalkorúakat, akik büntetésük kétharmadrészét már kitöltötték és a javulásra alapos reményt nyújtanak.

A feltételes szabadságra bocsátottak tartózkodási hely, magaviselet és életmód tekintetében külön rendőri szabályok alatt állanak, amelyeknek megsértése esetén a feltételes szabadlábba bocsátás visszavonható.

Ilyen rendőri szabályok: az illetők rendőri felügyelet alá kerülnek (lásd 512. A/6. pont 2. alatti magyarázatot); igazolványukat kívánatra az arra illetékeseknek előmutatni kötelesek; az igazolványban kijelölt tartózkodási helyet az illetékes hatóság engedélye nélkül nem hagyhatják el; a rendetlen vagy henye életmódtól tartózkodni kötelesek; az igazolványban megjelölt napokon a községi előjárásnál jelentkezni tartoznak stb.

Minden ilyen feltételes szabadságra helyezésről az illetékes csendőrőrsparancsnokságot is értesítik, ezt azután a Szut. 354/e. pontja és a Csüsz. 47. §-a alapján a jegyzőkönyvecskében elő kell jegyezni és róluk figyelőlapot kell szerkeszteni.

Példák:

1. *Török Imre szándékos emberölésért 12 évi fegyház-büntetést kapott. Büntetése háromnegyed részének letöltése után feltételes szabadságra került és Jánosháza községben telepedett le. A jánosházai örs járőre portyázás közben Keléd községben találja Törököt. Igazolásra vonása alkalmával kiderül, hogy Jánosházát engedély nélkül hagyta el. Török*

tehát a reávonatkozó tilalmat megszegte, így a járőr a Szut. 312. D/19. alpontja alapján elfogni és további eljárás végett az illetékes celldömölki főszolgabírónak átadni köteles.

2. Szabó Károly erőszakos nemi közösülés büntette miatt 4 évi fegyházbüntetést kapott. Büntetése háromnegyed részének letöltése után feltételes szabadságra bocsátják és Beled községben telepszik le. Asztalos mesterséget folytat és rendes életet él. Körülbelül 3 hónap múlva rossz társaságba kerül és korcsmázni kezd, majd egy alkalommal verekezésbe keveredik. A beledi örs járőre tehát Szabót azért, mert életmódjára vonatkozó rendelkezést megszegte, a Szut. 312. D/19. alpontja alapján elfogja és a Kbtk. 75. §-ába ütköző kihágás, valamint rendetlen életmódja miatt tényvázlat kíséretében további eljárás végett az illetékes kapuvári főszolgabírónak adja át.

312. D/20. alpont.

Ennek a pontnak az alapján azokat az egyéneket kell elfogni, akiket:

1. jogerős ítélettel kiutasítottak,
2. jogerős ítélettel kitiltottak,
3. a bíróság valamely helyen való tartózkodásra utasított vagy valamely helyen való tartózkodástól eltiltott,
4. a hatóság valamely helyen való tartózkodásra utasított, vagy valamely helyen való tartózkodástól eltiltott

és a fenti rendelkezéseket, illetve tilalmakat megszegték.

Valamely ítélet akkor jogerős, ha az ellen perorvoslat (felebbezés, semmisségi panasz), vagy **egyáltalában nem**, vagy **már nem** tehető.

Az olyan ítélet, amely ellen perorvoslat **egyáltalában nem** használható, meghozatalának pillanatában válik jogerőssé. Ilyen a kir. Kúriának, mint legfelsőbb bíróságnak ítélete. Ilyen járásbírói ügyekben a kir. ítélőtábla ítélete. Valamely ítélet ellen **már nem** tehető perorvoslat, amidőn a használható perorvoslatot a jogosítottak visszavonták vagy elmulasztották, vagy ezt a bíróság el-

utasította vagy visszautasította. (Megjegyzendő, hogy olyan esetben, amikor olyan bíróság ítélete ellen, amely egyébként nem végső fokon ítélt az ügyben, elkésztetten adtak be perorvoslatot, a bíróság visszautasító végzése ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye. Mindaddig, amíg a visszautasítás, illetőleg a perorvoslat elfogadása kérdésében a felsőfokú bíróság nem határozott, az ítélet jogerősnek nem tekinthető.)

A kiutasítás és kitiltással foglalkozó jogszabályaink, mint az 1903. évi V. t.-c. 10. §-a, az 1878. évi V. t.-c. (Btk.) 64. §-a, az 1879. évi XL. t.-c. (Kbtk.) 69. és 70. §-a, az 1883. évi V. t.-c. 2. §-a, az 1913. évi XXI. t.-c. 9. §-a, az 1915. évi XIX. t.-c. 7. §-a, az 1921. évi III. t.-c. IX. §-a és az 1922. évi XXVI. t.-c. 1. §-a a „Kiutasítás“, a „Kitiltás“ és a „Kiutasítás és visszatéréstől való eltiltás“ meghatározásait vegyessen használják. Téves nézetek elkerülése végett mindenekelőtt is szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a „Kiutasítás“-nak és „Kitiltás“-nak, amelyek lényegükben azonos fogalmak, a jogi műnyelvben elfogadott szóhasználat szerint különböző jelentőségük van. „Kiutasítás“ alatt az ország területéről való hatósági eltávolítást, „Kitiltás“ alatt pedig valamely község vagy vidék területéről való hatósági eltávolítást, szoros értelemben véve illetőségi helyére való utasítását értjük.

Mindkettő lehet megelőző rendészeti intézkedés és bírói ítéletben kimondott mellékbüntetés.

ad 1.

A „Kiutasítás“-t a bíróság a Btk. 64. §-a alapján mellékbüntetésként és csakis külföldi ellen mondja ki, még pedig: büntett, továbbá uzsora (1883:XXV. t.-c.), árdrágító visszaélés (1920:XXVI. t.-c.), az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvénybe ütköző (1921:III. t.-c. 1., 5—8. §.), a közveszélyes munkakerülés (1913:XXI. t.-c.), fizetési eszközzel elkövetett visszaélés (1922:XXV. t.-c.) és a hadviselés érdekei ellen elkövetett (1915:XIX. t.-c.) vétségek esetében.

Kihágás esetében is ki lehet utasítani a külföldit közveszélyes munkakerülés (1913:XXI. t.-c.), valamint csavargás és koldulás (Kbtk. 64—69. §.) esetén.

Magyar honost kiutasításra ítélni sohasem lehet!

A kiutasítás jogintézménye azonban nemcsak a büntetőjogban szerepel mint mellékbüntetés, hanem a közigazgatási jogban is, mint államrendészeti intézkedés. A hatóság **kiutasítást** csakis külföldi ellen mondhat ki és pedig a közveszélyes munkakerülés (1913. évi XXI. t.-c. I. §-ába), a Kbtk. 64., 66., 67., 68. §-ába ütköző kihágások esetében. Ezenkívül a külföldiek lakhatását szabályozó 100.000/1930. B. M. számú rendelet 10. §-a értelmében a külföldi kiutasítható kihágás elkövetése nélkül is, ha ittartózkodása az állam érdekére, a közrendre vagy a közbiztonságra aggályos.

A Btk. 64. §-a a bíróság belátására bízta a kiutasításnak, mint mellékbüntetésnek alkalmazását vagy mellőzését, későbbi törvényeink bizonyos bűncselekmények esetében ezen is változtattak. Így uzsorásoknak, árdrágító visszaélést elkövetőknek, az állami és társadalmi rend hatályosabb védelme ellen vétőknek, fizetőeszközzel visszaélőknek, a hadviselés érdekei ellen bűncselekményt elkövetőknek, nemkülönben bizonyos esetekben a közveszélyes munkakerülőknél, ha külföldiek, az országból való kiutasítása kötelező, e téren tehát a törvény a bírói belátásnak nem juttat szerepet.

A közveszélyes munkakerülésről szóló 1913. évi XXI. t.-c. I. §-ába ütköző kihágás esetében a kiutasítás kimondása a közigazgatási hatóságokra is kötelező.

A bíróság vagy a hatóság a kiutasítást háromféleképpen mondhatja ki és pedig:

a) Az illetőt egyszerűen kiutasítja az ország területéről az időtartam megjelölése nélkül. (Ebben az esetben az illető a Btk. 120. §-ában a büntetés elévülésére megállapított idő előtt az ország területére nem térhet vissza.)

b) A kiutasítottat egyben örökre el is tiltja az or-

szág területére való visszatéréstől. (Ebben az esetben a kiutasított az ország területére többé nem térhet vissza.)

c) A kiutasítottat egyúttal az ország területére való visszatéréstől határozott időtartamra el is tiltja. (Ebben az esetben a kiutasított az ítéletben meghatározott időpont előtt az ország területére nem térhet vissza. A határozott időre való kitiltás időtartamát a törvény nem határozza meg, ebben a tekintetben a bíróságnak teljesen szabad kezét enged.)

A kiutasítás hatálya abban nyilvánul, hogy a kiutasítottat az ország területéről kényszer úton (kitoloncolás) távolítják el. Ez az úgynevezett kitoloncolás a 2106/1880. és a 29.601/1886. Im. számú rendeletek alapján a következőképen megy végbe: a kiutasítottat honosságának megállapítása után az a kir. ügyész, aki a főbüntetést végrehajtotta, átkisérteti ahhoz a kir. ügyész-séghez, amelynek székhelye az illető honának határához legközelebb fekszik; ez utóbbi kir. ügyészség az elítéltet az ország határán leendő átkisérés céljából a legközelebbi közigazgatási hatóságnak adja át. Ha az elítélt valamely fegyházban, kerületi börtönben vagy államfogházban töltötte ki büntetését, az intézet igazgatója átadja őt a legközelebbi kir. ügyészségnek, amely azután fentebbiek szerint fog vele eljárni.

Közigazgatási kiutasítás esetén a toloncolási eljárást a 9389/1885. számú B. M. rendelet szabályozza. Eszerint az eltoloncolási határozat kimondása után az illető egyén letartóztatandó míg a tényleges eltoloncolást foganatba teszik. (7. §.)

A toloncokat a meghatározott toloncútvonalon a kijelölt toloncátadási határállomásra kísérik (csendőrség erre a célra nem vehető igénybe) és ott az illető állam kísérő személyzetének átvételi elismervény ellenében átadják.

A bíróságok és hatóságok a jogerősen kiutasítottak személyadatait, személyleírását, a kitiltás okát és tartamát, az ítélet keltjére és számára való hivatkozással, a Bűnügyi Körözések Lapjában közzéteszik, a csendőr-örsök pedig az illetőket a Szut. 354/c. pontja alapján nyilvántartásba veszik.

ad 2.

A **kitiltás** célja valamely személyt egy közigazgatási egység (vidék, város, község) területéről eltávolítani és illetőségi helyére toloncoltatni, hogy a kitiltott a kérdéses terület általános biztonságát, közrendjét, közerkölcsiségét, vagy közegészségét a jövőben jelenlétével ne veszélyeztethesse. A kitiltás alapja az illető eddigi magatartása és életviszonyai még abban az esetben is, ha azok netalán büntetőjogilag megtorolhatóak és meg is toroltattak. A cél tehát valamely területen fennálló és a társadalmi rendre veszélyes elemek örökre vagy meghatározott időre való eltávolítása. A kitiltás időtartama örökre vagy pedig egy meghatározott időtartamra szólhat. Ez utóbbi esetben azonban a kitiltás időtartama az 1903. évi XXI. t.-c. 9. §-a értelmében 1 évnél kevesebb és 5 évnél több nem lehet.

A **kitiltás** nem mint mellékbüntetés, hanem mint államrendészeti intézkedés szerepel. Mindazokban az esetekben, amikor a törvény vagy rendelet a belföldivel szemben kitiltás alkalmazását is megszabja, ennek kimondása kötelező.

A **kitiltás** okai általában a következők lehetnek:

a) ha valaki magát kellőképpen igazolni nem tudja; ha maga és családja fenntartására szolgáló eszközöket ki nem mutatja; valamely közigazgatási területen való tartózkodása az állam érdekeire, vagy a közbiztonságra, a közrendre (ideértve a községeket és közerkölcsiséget is) nézve aggályos;

b) a közveszélyes munkakerülés;

c) ha fertőző betegségben szenvedő a betegség terjesztésének meggátlására irányuló hatósági intézkedéseket megszegi;

d) ha valaki botrányt okozó erkölcstelen, korhely, vagy egyébként megnyilvánuló életmódjával az illető terület társadalmának nyugalalmát megzavarja, vagy annál nagyobb mérvű erkölcsi vagy vallási megbotrántkozást váltott ki;

e) ha valakinek kitiltását valamely törvény vagy rendelet kifejezetten elrendeli (Kbtk. 69. §., a kóbor-

cigányokra vonatkozó B. M. rendeletek, a 9389/1885. B. M. rendelet; Toloncszabályzat 2. §-ában felsoroltak, az elbocsátott rabok és fegyencek, stb.).

A **kitiltás jogi hatása** abban nyilvánul, hogy a kitiltott egyén az ítéletben megállapított időn belül nem — ha pedig a kitiltás örökre szól, sohasem — térhet vissza arra a területre, amelyről kitiltották.

Általános jogszabály az is, hogy illetőségi helyéről senkit sem lehet kitiltani, azonban két kivétel van és pedig az 1914. évi L. t.-c. 10. §-a és az 1921. évi III. t.-c. 9. §-ában meghatározott esetek, amikor a belföldit illetőségi helyéről is ki lehet tiltani.

A kitiltásokat a Bűnügyi Körözések Lapjában és a „Rendőrr” című szaklap hivatalos mellékletében teszik közzé és az örsök azokat a Szut. 354/c. pontja alapján tartják nyilván.

(A kitiltásra vonatkozólag lásd még jelen pont ad 4. alatti magyarázat zárjelben levő megjegyzését is.)

Azokat az egyéneket, akiket bíróság vagy rendőrhatóságilag az ország területéről kiutasítottak, vagy pedig az ország valamelyik területéről kitiltottak és a kitiltási idő érvénye alatt oda visszatérnek, elfogásuk mellett még a Kbt. 70. §-ába ütköző kihágás miatt is fel kell jelenteni, mert ezeket az egyéneket az újbóli kitoloncolásuk előtt a rendőrhatóságok az idézett kihágás miatt még külön is megbüntetik.

Ha azonban az illető kiutasítás vagy kitiltás mellett a visszatéréstől való eltiltás tilalmát nem mondták ki külön akkor, ha a kiutasított vagy kitiltott a Btk. 120. §-ában megállapított elévülési idő előtt visszatér, a Kbt. 70. §-ába ütköző kihágásért nem kap külön büntetést, hanem csak újból kitoloncolják.

Mindezeknek az egyéneknek az elfogása alkalmával kettőzött gonddal kell kiderítenünk azt, hogy az illetőt visszatérte óta nem terheli-e valamilyen büntetendő cselekmény és a nyomozás eredményéhez képest kell esetleg külön is eljárunk.

Példák:

1. Derka János osztrák honost a törvényszék az 1921. évi III. t.-c. 1. §-ába ütköző büntett miatt két és félévi fegyházbüntetéssel sujtotta, ezenkívül a magyar állam területéről való kiutasításra ítélte, a visszatéréstől örökre eltiltotta. Derka elítéltetése után 5 év múlva az országba visszatért. Az egyik örs járőre felismervén, igazolásra szólítja fel, de Derka nem tudja igazolni azt, hogy az országba való visszatérésére a bíróságtól engedélyt kapott volna. A járőr tehát a Szut. 312. D/20. alpontja alapján elfogja és — amennyiben más büntetendő cselekmény nem terheli — a Kbtk. 70. §-ába ütköző kihágás miatt, tényvázlat kíséretében a főszolgabírónak adja át. (Szut. 460/f., 465. és 541/b. pont.)

2. Latinka Virgil román állampolgárt a honvédtörvényszék kémkedés büntette miatt életfogytig tartó súlyosbított börtönbüntetésre ítélte és esetleges korábbi szabadulása esetére Magyarország területéről kiutasítva, örökre kitiltotta. Latinkát rövid idő múlva kicserélés folytán Romániába toloricolták. Pár év múlva egyik járőr felismeri, mire a Szut. 312. D/20. alpontja alapján elfogja és — amennyiben valamilyen büncselekmény nem terhelné — a Kbtk. 70. §-ába ütköző kihágás miatt, tényvázlat kíséretében a főszolgabírónak adja át.

3. Reich Salamon, osztrák honost a bíróság uzsora vétsége miatt háromhavi fogházra, továbbá a magyar állam területéről való kiutasításra ítélte és a visszatéréstől 6 évre eltiltotta. Reich két év múlva az országba visszatér, mire az őt felismerő járőrnek a Szut. 312. D/20. alpontja alapján el kell fognia és — amennyiben más büntetendő cselekmény nem terhelné — a Kbtk. 70. §-ába ütköző kihágás miatt a főszolgabírónak kell átadnia.

4. Grünbaum Ignác cseh állampolgárt a bíróság árdrágító visszaélés büntette miatt egyévi börtönre, továbbá a magyar állam területéről való kiutasításra ítélte. Grünbaum büntetésének kitöltése után egy év múlva az országba engedély nélkül visszatér. Az őt felismerő járőrnek a Szut. 312. D/20. alpontja alapján el kell fognia és — amennyiben más büntetendő cselekmény nem terhelné — tényvázlat kíséretében a főszolgabírónak kell átadnia. Tekintettel arra, hogy Grünbaum ítéletében a visszatérési tilalmat nem mondták ki, őt

a Kbtk. 70. §-ába ütköző kihágás miatt nem fogják megbüntetni, hanem csak ismét kitoloncolják az országból. Grünbaumnak a Btk. 120. §-a értelmében csak büntetésének letöltése után 10 év múlva szabad engedély nélkül az országba visszatérnie.

5. Özv. Drobota Péterné szül. Vacsuk Anasztázia lengyel állampolgár lakhatási kérvényét a tatabányai rendőrkapitányság jogerős véghatározattal elutasította és az országból kiutasítva, a visszatéréstől egy évre eltiltotta. Nevezett ennek dacára 6 hónap múlva engedély nélkül visszatér. Ha a járőr Drobotánét az idegenek ellenőrzése alkalmával megtalálja, a Szut. 312. D/20. alpontja alapján elfogni és — amennyiben valamilyen büntetendő cselekmény nem terhelné — a Kbtk. 70. §-ába ütköző kihágás miatt, tényvázlat kíséretében a főszolgabírónak átadni köteles.

6. Kurunczi Imre rátóti illetőségű, többszörösen büntetett tyúktolvajt, a kapuvári főszolgabíró 3 évi időtartamra a járás területéről kitiltotta, mert a járás területén való jelenléte a közbiztonságra állandó veszélyt jelentett. Kurunczi az említett tilalom dacára már négy hónap múlva visszatér a járáshoz tartozó Vitnyéd községbe, noha a főszolgabírótól erre engedélyt nem kapott. A kapuvári őrskörre a korcsmák és gyanús helyek ellenőrzése alkalmával (Szut. 361. pont) nevezettet meglátva, a Szut. 312. D/20. alpont alapján elfogni és — amennyiben valamilyen büntetendő cselekmény nem terhelné — a Kbtk. 70. §-ába ütköző kihágás miatt, tényvázlat kíséretében a kapuvári főszolgabírónak átadni köteles.

ad 3.

A bíróság többnyire az olyan egyéneket szokta egy meghatározott helyen való tartózkodásra utasítani, vagy egy meghatározott helyen való tartózkodástól eltiltani, akik előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban voltak és bár az eljárás ellenük tovább folyik, szabadlábra helyezi ugyan őket (Bt. 161. §. 1. bek.), de nem tartván elég megbízhatóknak, a szabadlábra helyezetteknek további rendőrhatósági megfigyelését kívánatosnak tartja. A szabadlábrahelyezés ugyanis annak a feltételezése mellett történik, hogy a terhelt, ha az eljárás folyamán rá szükség lenne, mindenkor rendelkezésre fog állani és

magatartásával az igazságszolgáltatást nem fogja meg-
 hiúsítani. A bíróság a terhelt méltányolt személyi körülményeinél fogva súlyosnak és esetleg feleslegesnek vélvén a terhelt fogvatartását, szabadonbocsáthatja tehát (esetleg biztosítékok — kaució — ellenében), de bizonyos kétségeket mégis táplál a terhelt személyi megbízhatósága kérdésében. Ezek a bizonyos kétségek jutnak kifejezésre a bíróság szabadlábba helyezõ intézkedésével kapcsolatos ama meghagyásban, hogy a terheltnek nem szabad bizonyos községbe vagy tájakra mennie, vagy pedig megjelölt tartózkodási helyéről nem szabad eltávoznia. Ezek az intézkedések természetesen azt célozzák, hogy a terhelt ne találjon alkalmat a szökésre, ne beszéljen össze bűnös társaival és ne tüntethesse el a bűncselekmény meg-
 levõ és esetleg még felfedezetlen nyomait. Jogában áll tehát a hatóságnak az ilyen egyént megfigyelés alatt tartania és ha gyanus jelenségeket észlelne, kötelessége azt az illetékes bíróságnak bejelenteni. Ha pedig a meghagyást kibocsátó bíróság vagy ügyészség a rendõrhatóságot az ellenõrzésre és megfigyelésre külön is felkérte, ez a megfigyelés már kötelezõ. Ha tehát a terhelt a meghagyásban foglalt rendelkezést megszegi vagy szabályos idézés ellenére a bíróságnál nem jelenik meg, a csendõrnek az illetõt a Szut. 312. D/20. alpontja alapján el kell fognia és ahhoz a bírósághoz kísértetnie, amelyik az illetõ ügyében eljár, mert ilyen esetben az illetõ ellen az elõzetes letartóztatást vagy a vizsgálati fogságot újból el fogják rendelni. (Bp. 161. §. 2. bek., 165. §.)

A fentieken kívül egy meghatározott helyen való tartózkodásra szokta a bíróság utasítani azokat az egyéneket:

a) akik ellen valamely büntetendõ cselekmény miatt jogerõs vádhatározattal vizsgálat van folyamatban;

b) akiket elsõ- vagy másodfokban elítéltek, de az ítéletet felebbezték, tehát akiknek az ügye felülbírálás alatt áll;

c) akiket jogerõs ítélettel elítéltek, de büntetésük kitöltésére halasztást kaptak.

Valamely helyen való tartózkodásra utasítás hatálya

abban áll, hogy az illető a bíróság által a részére kijelölt tartózkodási helyet nem hagyhatja el, azaz a bíróság által kijelölt helyen kívül máshol sehol sem tartózkodhatik.

Valamely helytől való eltiltás hatálya abban áll, hogy az illető terhelt az ország bármely részén tartózkodhatik, csak éppen a bíróság által megjelölt helyre nem szabad mennie.

A bíróság ezeket a rendszabályokat általában csak ritka esetekben szokta alkalmazni.

A bíróság a fentebb tárgyalt határozatait az illető terület illetékes rendőrhatóságával vagy csendőrörsével mindenkor külön is közli.

Példák:

1. Tamás Jánost a csendőrség Btk. 393. §-ába ütköző okirathamisítás büntette miatt elfogta és a vizsgálóbírónak adta át, aki az illetőt először előzetes letartóztatásba helyezte ugyan, később azonban, jöllehet az ellene megindított bírói eljárás tovább folyt, szabadlábra helyezte. Nem sokkal ezután a vizsgálóbíró az illetékes kir. ügyészség indítványára ez utóbbi által bejelentett nyomós okok alapján meghagyja Tamás Jánosnak, hogy az ellene indított eljárás befejezéséig Keszthely községben tartózkodjék. (Bp. 161. §. 1. bek.) Ha most az örs tudomására jut, hogy Tamás János Keszthely községből eltávozott, nevezettet a Szut. 312. B/20. alpontja alapján elfogni köteles és az őt szabadlábra helyezett bíróság-hoz címzett tényvázlat kíséretében az illetékes kir. ügyészségnek kell átadnia.

2. Pichel Mózeset a nagydobosi csendőrörs a Btk. 382. §-ába ütköző család büntette miatt a Szut. 312. A/4. alpontja alapján elfogta és a nyíregyházai vizsgálóbírónak adta át, aki az illetőt először vizsgálati fogságba helyezte ugyan, később azonban, jöllehet az ellene megindított bírói eljárás folyt tovább, szabadlábra helyezte. Nemsokára ezután a vizsgálóbíró az illetékes kir. ügyészség indítványára ez utóbbi által bejelentett nyomós okok alapján meghagyja Pichel Mózesnek, hogy az ellene megindított eljárás befejeztéig Nagydobos községbe ne menjen. (Bp. 161. §. 1. bek.) Ha most a csendőrség észreveszi, hogy Pichel Nagydobos községbe jött, nevezettet a Szut. 312. D/20. alpontja alapján elfogni köteles és az őt sza-

badlábra helyezett bíróságnak címzett tényvázlat kíséretében az illetékes kir. ügyészségnek kell átadnia.

ad 4.

A rendőrhatóság által valamely helyen való tartózkodásra utasítás nem más, mint valamely helyről való kitiltás foganatosító következménye. Ha ugyanis egy magyar honost a rendőrhatóság valamely helyen való tartózkodástól eltiltott, ennek az a következménye, hogy az illetőt egy meghatározott helyen való tartózkodásra utasítja és egyben oda is toloncolja. Keresetképtelenség, atyai, gyám vagy gondnokság alatt állás esetén a kitiltottat odautasítják, ahol a hozzátartozói, illetve a törvényes képviselői laknak. Ezek az illető eltartásáról gondoskodni kötelesek. Ilyenek nemlétében, illetve keresetképtelenség esetén kívüli egyéb esetekben elsősorban az illetőségi község jön figyelembe, mint toloncolási hely. Ha az illetőségi község nem állapítható meg, úgy elsősorban a rendőrhatóság területén (illetőleg másodfokon a vármegye területén) jelölnek ki egy községet, ahol az illető tartózkodni köteles.

A toloncolási helyre való utasítás hatálya abban áll, hogy az illetékes elsőfokú rendőrhatóság (rendőrkapitányság), főszolgabíró, az illetőt — amennyiben nem keresetképtelen — határozatban felhívja arra, hogy záros határidőn belül keresetet igazoljon, amit, ha önhibáján elmulaszt, az 1913. évi XXXI. t.-c. I. §-a alapján, mint közveszélyes munkakerülő büntetendő. Az elsőfokú rendőrhatóság egyúttal a községi előljáróságot is kötelezi, hogy a toloncnak a munkaalkalom szerzésében legyen segítségére. Annak biztosítására, hogy a tolonc a kijelölt községből el ne távozhassék, csak az esetben lehet valamit tenni, ha az illetőt egyúttal rendőri felügyelet alá is helyezik, mert a 4352/1920. B. M. rendeletben meghatározott eseten kívül valakit arra kényszeríteni, hogy a kijelölt tartózkodási helyet el ne hagyja, törvényes rendelkezés nincs.

Ha tehát valakit a rendőrhatóság valamely községben letelepített, de egyúttal rendőri felügyelet alá nem helyezett (erre pedig általános kötelező törvényes ren-

delkezés nincs), ha az illető a toloncolási helyéről eltávozik, vele szemben a csendőrnek elfogási joga nincs. Az esetet azonban az illetékes hatóságnak be kell jelentenie.

Valamely helyen való tartózkodástól rendőrhatalósággal eltiltás, mint ilyen, tulajdonképpen nem létezik, mert ez nem más, mint az ad 2. alatt adott magyarázat d) és c) alpontjaiban tárgyalt kitiltás, tehát az ezek ellen vétőkkel szemben az ott adott magyarázat szerint kell eljárunk. Megjegyzendő, hogy az eltoloncolt vagy az illetőségi helyére utasított egyén nem tekinthető a kihágási Btk. 70. §-a szempontjából bizonyos helyről kitiltottnak.

(A jogrend feltételének biztosítása terén a magyar honosokkal szemben eddig gyakorolt rendőrhatalósági kitiltási és az ezt követő kényszerítő eszközök gyakorlatilag nem váltak be. A toloncolás alá kerülők folyton szaporodó százalékszámá élenken bizonyítja ezt a tényt, mert e téren a visszaesés igen gyakori. Az egyén veszélyessége a közbiztonságra nézve a kitiltással és az ezt követő eltoloncolással egyáltalában nem szűnt meg, mert oda bármikor visszatérhet és — mint tapasztalható — vissza is tér. Különösen városokban és nagyobb községekben hónapokig is csavarog, amíg csak egy razzia vagy a véletlen kézre nem juttatja. Viszont minden eltoloncoltat egyúttal rendőri felügyelet alá helyezni rendkívül nehéz és jórészt illuzórius is, mert azt úgy keresztülvinni, hogy az hatékony és eredményes legyen, fizikailag lehetetlen, nevelő hatása pedig majdnem a nullával egyenlő. Az utóbbi időkben erős áramlat indult meg abba az irányba, hogy az ilyen közveszélyes egyéneket kitiltás és eltoloncolás helyett inkább közigazgatási dologházba utalják. A kitiltással és eltoloncolással a kívánt eredményt ugyanis nem lehetett elérni, mert a közbiztonságra veszélyes egyén veszélyessége pusztán eltávolítással vagy helyhezköttöttséggel nem szűnt és nem is szüntethető meg.)

Példák:

1. *Latinka Virgil román katonaszökevényt a fősolgabíró Bácsalmás községben telepítette le és rendőri felügyelet alá helyezte. Egy ellenőrzés alkalmával kiderült, hogy Latinka már négy nap óta Baján tartózkodik. A bajai őr erre Latinkát a Szut. 312. D/20. alpontja alapján elfogja és tényvázlat kíséretében a fősolgabírónak adja át.*

2. Bucsek Mihály többszörösen büntetett zsebmetszőt a budapesti rendőrkapitányság Budapest területéről 3 évre kitiltotta és illetőségi helyére — Vép községbe — toloncolta. A vépi őr járöre egy ellenőrzés alkalmával megtudja, hogy Bucsek már 6 nap óta Szombathelyen tartózkodik. Minthogy Bucsek nem volt rendőri felügyelet alá helyezve, elfogni nem lehet, de a Szut. 64. pont 15. alpontja értelmében a főszolgabírónak jelentést kell tenni.

312. D/21. alpont.

Ennek a pontnak az alapján azokat az egyéneket kell elfogni, akik a kivándorlásra előkészületet tesznek, ha:

a) bűnvádi eljárás van ellenük folyamatban,

b) büntett vagy vétség elkövetésével nyomatékosan vannak gyanúsítva.

Ez a pont meglehetősen mélyen nyul bele a személyes szabadság jogába, de szükség van rá, mert ha az illetőt nem fognák el, a kivándorlás által a büntetőigazságszolgáltatás sújtó keze alól kimenekülne.

Kik tesznek kivándorlásra előkészületet, azt pontosan meghatározni nem lehet. Ezt mindenkor az adott helyzetből és körülményekből kell következtetnünk. Itt a csendőr éleslátásától és talpraesettségétől függ azoknak az adatoknak a beszerzése, amelyekből megállapíthatja, hogy az illető ki akar vándorolni. Hogy ezeket a jeleket a csendőr könnyebben felismerhesse, szükségesnek vélem tárgyalni az elutazási és elköltözési cselekményeket is. Az, akinek valahol rendes állása és foglalkozása van, akinek valahol vagyona van, ha el akar utazni, sem állásával járó tennivalóival nem hagy föl, sem vagyont nem adja el. Ha tehát valaki külföldre útlevelet vált, de az elutazni szándékolta időpontig állását nem hagyja ott, kereseti foglalkozásával nem hagy föl, illetve vagyont nem bocsátja áruba, annak a szándéka csak rövidebb-hosszabb utazásra irányul. Ha valaki viszont állását felmondja, vagyont eladja, vagy ahhoz a helyhez kötött foglalkozásával felhagy, lakásának berendezési tárgyait azonban nem bocsátja áruba, hanem bútorostul együtt

igyekszik eltávozni, akkor csak **elköltözésre** következtethetünk. Ha azonban valaki nemcsak állását hagyja ott, hanem esetleges vagyona mellett még minden bútort, berendezési tárgyát is áruba bocsátja és útlevelet is igyekszik váltani, akkor már a **kivándorlási szándékra** következtethetünk. A kivándorlási szándék felismeréséhez útlevél váltása nem fontos körülmény, mert az, aki bűnvádi eljárás alatt áll, a szabályok szerint útlevelet nem kaphat. A leggyakoribb eset úgy is az, hogy az illető ke-
rülő úton, titokban akar kivándorolni, tehát titkos kivándorlási ügynököket vesz igénybe. A kivándorlásra való előkészületre tehát rendszerint abból lehet következtetni, ha az illetőnek olyan foglalkozása van, amivel az ország bármely részén meg tudna élni és ezzel a foglalkozásával is felhagy, természetesen emellett nemcsak vagyonát, hanem ingóságait is áruba bocsátja. Ha pedig ezeket a ténykedéseket lehetőleg titokban igyekszik tartani, sőt útlevelet is be akar szerezni, a kivándorlásra joggal következtethetünk.

ad a)

Az elfogás alapjául szolgáló bűnvádi eljárás fogalmát a 312. A/4. alpont alatti magyarázat tartalmazza. A különbség csak az, hogy ott csak büntett miatt megindított bűnvádi eljárás volt az elfogás alapja, jelen pont esetében pedig az elfogásra vétség miatt indított bűnvádi eljárás is alapul szolgál. Az A/4. alpont alatt foglalt magyarázat alapján tehát a bűnvádi eljárást attól az időponttól kell számítanunk, amikor a csendőrség az illető ellen a bíróságnál a feljelentést megtette, vagy az illetőt átadta.

Ha valaki ellen kihágás miatt folyik bűnvádi eljárás, az illetőt nem lehet elfognunk, ami kitűnik abból is, hogy a D/21. alpont második sora csak büntett vagy vétség alapos gyanújával terhelt egyén ellen adja meg az elfogás jogát. Ha kihágás tette vagy ilyennek elkövetésével alaposan gyanúsított egyén tenne kivándorlásra előkészületet, az illetékes bíróságot vagy hatóságot haladéktalanul értesítenünk kell.

ad b)

Ha valaki az ellene megindított csendőri nyomozás során kivándorlásra előkészületet tesz, ez az elfogásra még nem ok, mert csendőri nyomozást egyszerű gyanu alapján is meg lehet indítani. Ha azonban az illető a csendőri nyomozás alatt **alaposan gyanúsítottá** válik és ekkor a kivándorlásra előkészületet tesz, ennek a pontnak az alapján kell elfognunk, kivéve azt az esetet, ha a nyomozás csak kihágási ügyben indult meg ellene. Ebben az esetben ugyanis az a) pont alatti magyarázat alapján nem lehet elfognunk, hanem arról a körülményről, hogy az illető kivándorlásra előkészületet tesz, az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak jelentést kell tennünk.

Példák:

1. *Adamek József keszthelyi lakost az örs család bűntette miatt a nagykanizsai kir. ügyészségnek feljelentette. Nemsokára tudomására jut az örsnek, hogy Adamek két hold földjét eladta, bútorait titokban áruba bocsátotta és útlevélkiállítás végett lépéseket tett.* A nyomozást haladéktalanul bevezeti abba az irányba, hogy Adamek tényleg ki akar-e vándorolni és ha erről alapos meggyőződést szerzett, Adamekot a Szut. 312. D/21. alpontja alapján elfogja és az illetékes nagykanizsai kir. ügyészségnek címzett tényvázlat kíséretében ugyanoda átadja. A tényvázlatban kifejezésre kell juttatnia, hogy Adamekot azért fogta el, mert kivándorlásra előkészületet tett.*

2. *Katz Dávid vépi lakos ellen sikkasztás bűntette miatt csendőri nyomozást vezettek be. A nyomozás során mindjobban merülnek fel adatok Katz ellen és a gyanúsított lassan-lassan alapos gyanúsítottá válik. A nyomozás során a járőrnek tudomására jut, hogy Katz időközben titokban előkészületeket tett a kivándorlásra. A járőr tehát Katzot most már a Szut. 312. D/21. alpontja alapján elfogja és a további nyomozást vele mint fogollyal folytatva le, annak befejezése után tényvázlattal a szombathelyi — mint illetékes — kir. ügyész-*

* Ha valakinek az elutazásra igazolt halaszthatatlan jogcíme van, vagy azt fontos magánérdeke kívánja, ha elutazó szándékát az ügyében eljáró bíróságnak is bejelenti, megjelölve útjának célját és ideiglenes tartózkodási helyét, az útlevél kiállításához a bíróság rendszerint hozzájárul.

ségnek adja át. A tényvázlatban kifejezésre kell juttatnia, hogy Katzot azért fogta el, mert kivándorlásra előkészületet tett.

3. Hudák János, tiszavárkonyi lakos ellen a Bn. 48. §-a szerint minősülő lopás vétsége miatt csendőri nyomozást vezettek be. A nyomozás megindítása alkalmával az örs tudomására jut, hogy Hudák mindenét eladta és pár nap múlva Amerikába akar kivándorolni. Miután vétségről van szó, tekintettel arra, hogy Hudák kivándorlásra tett előkészületet, a járőrnek őt a 312. D/21. alpontja alapján el kell fognia és a nyomozás befejezése után a szolnoki — mint illetékes — kir. ügyészségnek kell átadnia. A tényvázlatban kifejezésre kell juttatnia, hogy Hudákot azért fogta el, mert kivándorlásra előkészületet tett.

4. Gyuricza Ferenc, kocsordi lakost, a mátészalkai örs a Kbtk. 75. §-ába ütköző kihágás miatt a mátészalkai főszolgabírónak feljelentette. Időközben az örs bizalmas úton arról értesül, hogy Gyuricza mindenét eladta és pár napon belül Amerikába akar kivándorolni. Az örs a nyomozást haladéktalanul bevezeti és ha a tudomására jutott adatok valódiságáról meggyőződik, erről a körülményről a mátészalkai — mint illetékes — főszolgabírónak azonnal jelentést kell tennie.

312. D/22. alpont.

Ennek a pontnak az alapján azokat az egyéneket kell elfogni, akik:

1. valamely letartóztatási helyről,
2. a hatóság őrizetéből, vagy
3. a csendőrség őrizetéből szöktek meg.

ad 1.

Letartóztatási helyek a letartóztatóintézetek. Ezek részben olyanok, amelyek szabadságvesztésbüntetés végrehajtására szolgálnak, részben megelőző rendelkezések végrehajtására valók, részben pedig olyanok, amelyek mindkét cél szolgálására vannak berendezve.

Az első osztályba tartoznak a fegyintézetek, a börtönök, a közvetítőintézetek és dologházak; a másodikba

a toloncházak; a harmadikba a javítóintézetek (nevelőotthonok), a bírósági és közigazgatási fogházak.

a) **Fegyház** vagy **fegyintézet**. (Itt töltik a Btk. értelmében büntett miatt fegyházbüntetésre ítélték a szabadságvesztésbüntetésüket.) Két fegyház van jelenleg Magyarországon ilyen elnevezéssel és pedig Sopron-Kőhidán és Vácott. (A nőkre kiszabott fegyházbüntetést a márianosztrai m. kir. országos büntetőintézetben hajtják végre.)

b) **Államfogház**. (Itt töltik a Btk. értelmében büntett vagy vétség miatt államfogházbüntetésre ítélték a szabadságvesztésbüntetésüket.) Államfogházunk ezidőszert csak Szegeden van ilyen elnevezéssel. (Ezt a büntetést egyébként a váci fegyintézetben és a szekszárdi bírósági fogházban berendezett államfogházi osztályon is végre szokták hajtani.)

c) **Kerületi börtön**. (Itt töltik a Btk. értelmében büntett miatt börtönbüntetésre ítélték a szabadságvesztésbüntetésüket.) Jelenleg egy kerületi börtönünk van, úgymint: a szegedi csillagbörtön.

d) **Fogház**. (Itt töltik a Btk. értelmében vétség miatt fogházbüntetésre ítélték szabadságvesztésbüntetésüket.) Minden kir. törvényszék székhelyén és a bajai kir. törvényszéki kirendeltség székhelyén is van kir. törvényszéki fogház. A kir. járásbíróságoknak nagyrésze is el van látva bírósági fogházzal. (Jelenleg 23 törvényszéki és 134 járásbírószági fogházunk van.)

e) **Közvetítőintézet**. (Ide kerülnek a Btk. 44. §-a értelmében a fegyházakból és börtönökből azok, akiket később feltételes szabadságra bocsátanak.) Jelenleg három közvetítőintézetünk van, úgymint: Kishartán (önálló), Vácott a fegyházban és a márianosztrai m. kir. országos büntetőintézetben.

f) **Javítóintézet**. Hivatalos elnevezéssel: M. kir. állami nevelőotthon. (Ide kerülnek az őrizetbe vett, vagy a javítónevelés végett ítélettel beutalt fiatakorúak.) Javítóintézet van: Aszódon, Budapesten, Cegléden, Rákospalotán és Székesfehérvárott. Vannak magánjellegű

nevelőotthonok is, ezekben a javítónevelés és őrizet szintén végrehajtható.

g) **Fiatalkorúak fogháza.** Fiatalkorúak fogháza van berendezve Nyiregyházán (országos jelleggel), Egerben, Pécsen és a pestvidéki kir. törvényszéki fogházban Budapesten.

h) **Dologház.** (Ide kerülnek az 1913:XXI. t.-c. értelmében beutalt közveszélyes munkakerülők és azok, akiket egyéb törvények alapján is ide utalnak.) Mindaddig, amíg erre a célra megfelelő külön intézeteket nem létesítenek, az igazságügyminiszter valamely országos büntetőintézetet, bírósági fogházat vagy valamely felajánlott alkalmas intézetet jelöl ki. Jelenleg van már dologház Jászberényben és Kalocsán.

i) **Szigorított dologház.** (Ide kerülnek az 1928:X. t.-c. értelmében beutalt visszaeső szokásos büntetettek.) Mindaddig, amíg megfelelő külön intézet nem állíttatik fel, az igazságügyminiszter erre a célra valamely országos büntetőintézetet, vagy ennek egy elkülönített részét jelöli ki. Jelenleg szigorított dologház van Sopron-Kőhidán.

j) **Közigazgatási fogház.** (Ide kerülnek a rendőrhatóságok által kihágás miatt elzárásbüntetésre ítélték, továbbá a rendőri bíraskodás alá tartozó ügyekben az előzetes letartóztatásban levők.) Általában minden főszolgabírói járás rendőrkapitánysági (kirendeltségi) székhelyen van egy-egy közigazgatási fogház.

k) **Országos gyűjtőfogház, Budapesten.** (Átmeneti elosztó helye az ország büntetőintézeteiben elhelyezendő elítélteknek. Van külön fegyházi és börtön-osztálya is. Mellette igazságügyi országos megfigyelő és elmeógyógyító intézet van felállítva.)

l) **Toloncház, Budapesten.** (Ide kerülnek a kitoloncolás alatt állók, stb.)

A katonai büntetőintézetek a következők:

Minden honvéd vegyesdandár parancsnokság székhelyén van egy-egy „honvéd büntetőintézet”. (Budapesten kivételesen kettő van és pedig a m. kir. budapesti

1. honvéd vegyesdandár parancsnokság Margit-körúti és Conti-utcai büntetőintézete.)

Más katonai büntetőintézet nincs.

ad 2.

A hatóság őrizetében azok az egyének vannak, akiket a rendőri hatóságok vagy közegek előzetes letartóztatás, továbbítás vagy ideiglenes őrizet céljából adnak át. Például községi fogdába helyezettek, börtönőrök által kísért egyének, tolonc úton levők, stb.*

ad 3.

Bővebb magyarázatra nem szorul.

Ez a pont sok tekintetben összefügg a Szut. 312. D/18. alpontjában foglaltakkal is. Ha ugyanis egy egyén valamely letartóztatási helyről megszökött, ellene nyomozólevelet bocsátanak ki.** Ebben az esetben az illetőt a Szut. 312. D/18. alpontja alapján kell elfognunk. Ha azonban az illető ellen nyomozólevelet még nem adtak ki, illetve ha erről a csendőr még nem szerzett tudomást, akkor a csendőr ilyen egyének feltalálása esetében az elfogást a Szut. 312. D/22. alpontja alapján foganatosítja és az illetőt tényvázlat kíséretében, a Szut. 541/b. alpont első bekezdése értelmében a legközelebbi kir. ügyészségnek adja át vagy továbbítja.

Mindez bővebb magyarázatra nem szorul.

312. D/23. alpont.

Ezen pont szerint azokat az egyéneket kell elfogni, akik gyanus körülmények között a közbiztonságra veszélyesnek látszanak.

Ez a pont olyan minden irányban kiterjedő jogot

* Az elmeógyógyintézetbe helyezettek szintén hatósági őrizet alatt vannak, ezek azonban nem esnek ezen pont alá, mert a csendőrség a Szut. 65/c. alpontja értelmében elmebetegeket nem kísérhet. Az ilyen megszökött egyéneket a legközelebbi községi előjáróságának kell átadni továbbítás végett.

** A nyomozólevél kibocsátására jogosultakat a 312. D/18. alpont ad 3. b) pontja alatti magyarázat tartalmazza. A közigazgatási fogházból megszököttek ellen a 312. D) 18. alpont ad 3. alatti magyarázatban foglalt „Körözés“-t adják ki. Az ilyen egyéneket nem lehet elfogni, hanem feltalálásuk esetén a „Körözés“-t kiadó hatóságot kell értesíteni.

ad a csendőrnek, hogy ezt kissé bővebben kell tárgyalnunk.

A közbiztonságra általában a következő egyének veszélyesek:

- a) kóbor- és kóborló cigányok,
- b) közveszélyes munkakerülők,
- c) engedély nélkül koldulók,
- d) engedély nélküli adománygyűjtők,
- e) kommunisták.

A gyanus körülmény lényegét jelen tanulmányom II. rész 310/b. pontjának magyarázatánál tárgyaltam. Itt ismét csak arra mutathatok rá, hogy ez minden egyes esetben az adott helyzettől és személytől függ. Például, ha valaki lakhelyén, ahol bejelentett lakása van, engedély nélkül koldul, ott rendszerint nincs gyanus körülmény s így elfogásnak nincs is helye; viszont, ha valaki ugyanezt kóborolva teszi, vagyis itt-ott bukkan fel s koldul, ez már gyanus körülmény s az illetőt el kell fogni. Vagy: ha valaki munkakeresés címén csavarog, rendszerint még nem gyanus körülmény, mert a mai nehéz gazdasági viszonyok között ilyen alapon majdnem minden munkanélkülit el lehetne fognunk. Ha azonban kiderül, hogy már hónapok óta csavarog, nem tudja bizonyítani, hogy ilyen hosszú idő óta miből élt, ez már gyanus körülmény és ok az elfogásra. A könnyebb megérthetés céljából az egyes elfogási eseteket példák keretén belül fogom megvilágítani.

ad a)

A cigányok veszélyességét e helyen tárgyalnom nem szükséges. E téren nemcsak a csendőrök, de a hatóságok is oly bő és szomorú tapasztalatokat szereztek, hogy a Szut. 366. pont első bekezdése elő is írja azt, hogy a kóborcigányokkal szemben minden szükségesnek vagy célszerűnek látszó elővigyázati intézkedés jogosult.

A cigányokat általában három csoportba oszthatjuk és pedig:

I. letelepedett cigányokra, akiknek valamilyen községben rendes lakásuk (tartózkodási helyük) és foglalkozásuk van;

2. **kóborló cigányokra**, akiknek van ugyan kimondott állandó tartózkodási helyük, sőt szemkitörlés céljából esetleg még valamilyen foglalkozást is űznek, de azt a hatóság engedélye nélkül unos-untalan elhagyják és hol itt, hol ott bukkannak fel, állandó tartózkodási helyüktől hosszabb-rövidebb ideig távol vannak;

3. **a kóborcigányok**, a legveszedelmesebb fajta, mert ezeknek sem állandó tartózkodási helyük, sem rendes foglalkozásuk nincsen, hanem tisztán csak bűncselekményből tartják fenn magukat.

A cigányok letelepítését és a velük való bánásmódot a 15.000/1916. és a 257.000/1928. számú B. M. rendeletek részletesen szabályozzák. E rendeletek alapján minden cigányt, aki rendes tartózkodási helyét igazolni nem tudja (kóborcigány), vagy azt igazolja ugyan, de letelepítési községének határán kívül kellő engedély nélkül tartózkodik, a főszolgabírónak kell átadni. A csendőrnek tehát minden cigányt, akivel útközben találkozik és az illetőt személyesen nem ismeri, illetve nem tudja róla biztosan, hogy letelepítési községének határán belül van-e, feltétlenül igazolás alá kell vonnia. Ha kiderül, hogy a cigány a letelepítési községének határát engedély nélkül hagyta el, vagy állandó letelepítési helye nincs is, a Szut. 312. D/23. alpontja alapján el kell fogni és — amennyiben valamilyen bűncselekményt rá kideríteni nem lehet — a 15.000/1916. B. M. rendelet 20. §-ába ütköző kihágás miatt tényvázlat kíséretében a legközelebbi főszolgabírónak kell átadni.

ad b)

Közveszélyes munkakerülők általában azok a keresetre utalt munkabíró egyének, akik munkakerülésből csavarognak, vagy egyébként munkakerülő életmódot folytatnak.

Az előbbi meghatározást boncolgatva, a közveszélyes munkakerülők csoportjába tartoznak a következők:

1. akik kéjnőkkel vagy titkos kéjelgésből élő nőkkel tartatják ki magukat;

2. akik tiltott szerencsejátékból élnek, illetve akik mások káros szenvedélyét, könnyelműségét vagy értelmi

gyengeségét rosszhiszeműen kihasználják (kokainüzérek, pazarló kiskorúakhoz szegődöttek, stb.);

3. akikre nézve olyan tények merülnek fel, hogy rendszerint bűncselekményből tartják fenn magukat;

4. akik munkakeresés ürügye alatt csavarognak, de munkát nem vállalnak.

Az 1. pont alá tartozó egyéneknél már maga az a pusztá tény, hogy kéjnökökkel tartatják ki magukat, teljesen elegendő gyanus körülmény és az illetőket a Szut. 312. D/23. alpontja alapján el kell fogni.

Példák:

A kőszegi örsnek feltűnik, hogy az örskörletéhez tartozó Nagygyencs községben lakó közismerten szegény Csernyák Gyula semminemű munkával nem foglalkozik, mégis állandóan a korcsmában találni. Alaposan utánanéző a dolognak és kiderül, hogy Csernyáké egy Kőszegen lakó Szabó Julianna nevű kéjnökvel tartatja ki magát. A járőr tehát ennek alapján Csernyákot a Szut. 312. B/23. alpontja alapján elfogja és az 1913. évi XXI. t.-c. 4. §. 2. pontjába ütköző vétség miatt tényvázlat kíséretében a kőszegi — mint illetékes — kir. járásbírósnak adja át, Szabó Juliannát pedig a 160.100/1926. sz. B. M. rendelet 27. §. 5. pontjába ütköző kihágás miatt a kőszegi főszolgabírónak jelenti fel.

A 2. pont alá tartozó egyéneket nemcsak akkor kell a Szut. 312. B/23. pontja alapján elfogni, ha kiderül, hogy az illetők tiltott szerencsejátékból tartatják fenn magukat, hanem akkor is, ha abból élnek, hogy mások kártyaszenvédélyét, egyéb más káros szenvedélyét (kokainisták, morfinisták, ópiumszívók stb.), könnyelműségét vagy értelmi gyengeségét (pazarló kiskorúakhoz szegődöttek. stb.) üzletszerűen kihasználják.

Példa:

A körmendi örsnek bizalmas úton tudomására jut, hogy Kranz Ignác körmendi lakos egyik házban tiltott szerencsejáték-vállalatot tart fenn, ahová a jobbmódú körmendi lakosok bevezetés mellett játék céljából beléphetnek. A járőr megállapítja, hogy Kranznak sem vagyona, sem rendes joglalkozása nincsen, mégis nagylábon él, autót tart stb. A beszerzett bizalmas adatok alapján egyik este az örs a házon rajtaüt

és az ott talált bakk-kártyafelszerelést, asztalt és zsetonokat vagy pénzt a Kbtk. 90. §-a alapján őrizet alá veszi, a játékosokat pedig igazoltatja. A játéklarlang tulajdonosát — Kranz Ignácot — a Szut. 312. D/23. alpontja alapján elfogja és az 1913. évi XXI. t.-c. 4. §. 1. pontjába ütköző vétség miatt tényvázlat kíséretében az őrizet alá vett tárgyakkal együtt a körmendi — mint illetékes — kir. járásbíróságnak adja át, a többi játékosokat pedig, ha rendes foglalkozásukat igazolni tudták — a Kbtk. 88. §-ába ütköző kihágás miatt az illetékes körmendi kir. járásbíróságnak jelenti fel.

A 3. pont alá azok az egyének tartoznak, akik kimutatható jövedelmi forrás nélkül, dologtalanul, feltűnő jómódban élnek anélkül, hogy rájuk valamilyen bűncselekmény eddig kideríthető lett volna. Ide tartoznak azok az úri munkakerülők is, akik nem csavarognak, sőt esetleg a legjobb szórakozóhelyeken, nem egyszer a legjobb társaságokban tűnnek fel s látszólag a megszokott társadalmi formák keretei közt élnek. Ha azonban közelebbről tekintjük meg őket, akkor derül ki dologtalan, léha életmódjuk s az, hogy vagy másoknak kitarítottjai, vagy rejtelmes pénzforrásokból merítenek, vagy egyszerűen közönséges csalók, szélhámosok. Az ilyenek is méltán közveszélyesek, mert munkakerülő életmódjukkal az erkölcsi romlás fertőjébe esnek s pénzforrásaik bedugulásával a társadalom söpredékévé válnak akkor is, ha egyébként jó családból származnak s családjuk — amíg lehet — leplezi züllöttségüket. Mindezeket az egyéneket az örsöknek a legéberebb figyelemmel kell kísérniök, alaposan utána kell nézniök utazgatásaik céljának és helyének, kikkel érintkeznek, miből költekeznek stb., stb. Ha azután bűnösségükre vonatkozólag valamilyen adat merül fel, a nyomozást azonnal be kell vezetni és ennek eredménye alapján kell velük szemben eljárni. Ha azonban a nyomozás során sem lehet rájuk bizonyítani semmi büntetendő cselekményt, ellenben például szép lakásuk, jó ruházkodásuk, költséges szórakozásuk, stb.-re való pénz honnanszerzését a legpontosabban igazolni nem tudják és az összes körülményekből az tűnik ki, hogy az illetők a közbiztonságra tényleg veszélyesek, őket a Szut. 312.

D/23. alpontja alapján kell elfogni és közveszélyes munkakerülésért az 1913:XXI. t.-c. 3. §. 2. pontjába ütköző vétség miatt az illetékes járásbíróságnak átadni.

Példa:

A vásárosnaményi örsnek feltűnik, hogy Lindenfeld József, kinek sem vagyona, sem foglalkozása nincsen, nagylábon él, állandóan a szórakozóhelyeket látogatja stb. A megfigyelés alkalmával az is feltűnik, hogy az illető egyes időközökben kissé szerényebben él, de akkor rövid időre elutazik és visszatérte után a dáridózás és könnyelmű életmód ismét folytatódik. A legszorgosabb megfigyelés is azonban csak annyit tudott kideríteni, hogy Lindenfeld állandóan gyanus és a csendőrség előtt szokásos büntettesként ismert egyénekkel érintkezik. Egy alkalommal Mátészalka községben betöréses lopást követtek el és a színhelyről nagyobb mennyiségű arany- és ezüst ékszert vittek el. A nyomozás során megtartott razzia alkalmával a vásárosnamény—nyíregyházai vonaton egyik szokásos büntettesnél az elloptott ékszerek egy részét megtalálták. Az illető kikérdezése alkalmával hosszas hazudozás és faggatás után azt vallja, hogy az ékszereket eladás végett Lindenfeldtől kapta azzal, hogy az értük kapott pénz 25 százalékát közvetítési díj címén megtarthatja. Lindenfeld az ékszerekről semmit sem akar tudni, sőt később a vonaton elfogott egyén is visszavonja vallomását és más hazugságot talál ki. Lindenfeld irányában bevezetett nyomozás nem vezetett eredményre, mert a betörés időpontjára kétségtelen alibit bizonyított, így ellene vádat emelni nem is lehetett. Ha a nyomozás e téren megdönthetetlen bizonyítékot nem tud szolgáltatni. Lindenfeld ellen a betöréses lopás vádját el kell ejteni. A járőr most alaposan utánanézi, miből él Lindenfeld, de az olyan adatokat mond, amelynek az ellenkezőjéről rendkívül nehéz meggyőződni. Miután azonban az életmódjára beszerzett bizonyítékok és az, hogy az erre szolgáló pénz hol szerzését nem tudja, illetve nem akarja kétséget kizáró módon igazolni, a járőrnek Lindenfeldet az 1913. évi XXI. t.-c. 3. §. 2. pontjába ütköző vétség miatt mint közveszélyes munkakerülőt a Szut. 312. D/23. alpontja alapján el kell fognia és a további eljárás végett tényvázat kíséretében a vásárosnaményi — mint illetékes — kir. járásbíróságnak kell átadnia.

A 4. pont alá azok az egyének tartoznak, akik munka nélkül vannak és a kínálkozó, foglalkozásuknak megfelelő munkaalkalmakat visszautasítják, helyről-helyre vándorolva, az ingyenélés alkalmát keresik. Az ilyen egyéneknél a járőr mindenkor győződjék meg arról, hogy az illető mióta van munkanélkül, azon idő óta milyen igyekezetet fejtett ki abból a célból, hogy valamilyen munkához jusson. Ez azért szükséges, mert ha az illető csavargáson ért egyén nem tudja igazolni, hogy tényleg munkát keres, vagyis hogy tényleg törekszik a létfenntartásához szükséges eszközök tisztességes úton való megszerzésére, akkor a járőr joggal feltételezheti róla, hogy tulajdonképpen a csavargása közben elkövetett bűncselekményekből tartja fenn magát (engedély nélküli koldulásból, könyörödomány gyűjtésből, lopásból stb.) és a munkakeresés csupán csak ürügy nála a bűncselekmények elkövetésére. Ha tehát a járőr megállapítja, hogy egy ilyen munkanélküli egyén egyáltalában semmi igyekezetet sem fejtett ki abból a célból, hogy tisztességes munkával keresse meg a kenyerét, az illetőt az 1913. évi XXI. t.-c. 1. §-a alapján mint közveszélyes munkakerülőt, a Szut. 312. D/23. alpont alapján el kell fognia és az illetékes főszolgabírónak kell átadnia.

Nagyon fontos annak a megállapítása, hogy az illető valóban nem fejtett ki semminemű igyekezetet a munkaalkalom találására, mert a mai erősen munkanélküli időben amúgy is nehéz munkát találni, azt tehát, aki munkaalkalmat keres, de nem talál, nem lehet még munkakerülőnek tekinteni.

Példa:

A berettyóújfalui örs helyi szolgálatot teljesítő járőre az egyik rosszhírű korcsmában csavargó külsejű gyanus egyént talál, aki a járőr megjelenésére a korcsmából eltűnni igyekszik. A járőr az illetőt igazolás alá vonja, aki mint lakatossegéd munkakönyvvél igazolja magát. Ez alkalommal előadja, hogy pár nappal ezelőtt érkezett meg munkát keresni, mert ezelőtt egy hónappal a mestere Pesten elbocsátotta. Azóta vándorol, de sehol sem kap munkát. A járőr a munkakönyvet alaposan átvizsgálva, azt látja, hogy az illető nem is

egy, hanem három hónap óta van munka nélkül és elbocsátását megelőzőleg is már egy év óta csak 10 napig állott munkában. A járőr további kikérdezése során azután kiderül, hogy az illetőnél elbocsátása alkalmával olyan kevés pénz volt, hogy abból három hónapig semmi szín alatt sem tartotta fenn magát becsületes úton. Minthogy a kikérdezés során felmerült adatok egybevetése folytán a járőr meggyőződik, hogy az illető munkakeresés ürügye alatt csavarog, a Szut. 312. D/23. alpontja alapján elfogja és az 1913. évi XXI. t.-c. 1. §-a értelmében, mint közveszélyes munkakerülőt a hivatkozott §-ba ütköző kihágás miatt tényvázlat kíséretében az illetékes berettyóújfalui főszolgabírónak adja át. Természetes dolog, hogy a járőrnek alaposan utána kell néznie annak, nem terheli-e az illetőt valamilyen bűncselekmény.

ad c)

Koldulás alatt a 81.000/1924. számú B. M. rendelet értelmében a magánszemélyek részéről saját, vagy közeli hozzátartozójuknak létfenntartására szolgáló készpénz vagy természetbeni adományok gyűjtését értjük.

Koldulni csakis hatósági engedéllyel szabad. Az engedélyt a vármegye területére az alispán, több vármegye területére a belügyminiszter adja meg. Az egész ország területére érvényes koldulási engedélyt nem állítanak ki.

Koldulásra engedélyt csak erkölcsileg teljesen megbízható olyan egyén kaphat, aki betegség, baleset vagy önhibáján kívül beállott nagyobb mérvű károsodás miatt segélyezésre szorul. Az engedélyt rendszeren rövid, legfeljebb azonban csak 6 hónapi érvénnyel adják ki. A koldulási engedély személyre szól, azt másra átruházni nem lehet. Ha az engedélyt kérő olyan betegségben vagy testi fogyatkozásban szenved, hogy a gyűjtést ezek miatt személyesen nem végezheti, az engedélybe úgy a gyűjtést élvező, mint a gyűjtésre jogosított hozzátartozó neve is bejegyzésre kerül. A koldus valamely községbe való koldulás megkezdése előtt köteles a hatóságnál (szolgabírói székhelyen a főszolgabírónál, más községekben a községi előjáróságnál) jelentkezni és az engedélyt láttamoztatni. A láttamozás alkalmával rávezetik, hogy a koldus mennyi

ideig gyűjthet az illető területen. Ez rendszerint csak pár napra szól.

Az engedély nélkül kolduló egyénekekkel szemben azért kell szigorúan eljárni, mert ezek az egyének alapján véve teljesen munkabíró egyének, akik az egész ország területét ellepik, az utcán járó-kelőket megállítják, vagy házról-házra járva a lakosságot zavarják. Amellett, hogy a leghetetlenebb és legszánalmasabb módon jelennek meg, hogy maguk iránt részvétet keltsenek, még alkalmi tolvajlásokat is elkövetnek:

Eljárás tekintetében különbséget kell tenni azokkal szemben, akik:

1. az engedélyt áthágják,
2. lakhelyükön koldulnak engedély nélkül,
3. akik engedély nélkül csavarogva koldulnak.

Koldulási engedélyt áthágókkal szemben csak feljelentéssel kell élni és az illetőket az áthágás mineműsége szerint a Kbtk. 66—69. §-aiba ütköző kihágás miatt kell feljelenteni az illetékes főszolgabírónál.

A lakhelyükön engedély nélkül kolduló egyénekekkel szemben az elfogás szintén nem lesz indokolt, hanem ezeket az egyéneket csak feljelenteni kell.

Nagyon veszedelmes fajta azonban a harmadik csoportba tartozó, úgynevezett csavargó-koldus. Ha az illető tényleg rászorulna a könyöradományra, semmi akadálya sem lenne az engedély megszerzésének és azt megszerezni nem is mulasztaná el. Ezek a csavargó koldusok tehát vagy mind munkabíró emberek, akik a munkakeresés ürügye alatt csavarognak és az ingyenélés legalkalmasabb módjához, a kolduláshoz fordulnak, vagy olyan egyének, akiknek munkaképessége erősen csökkent ugyan, de jó okuk van arra, hogy a hatóságokat elkerüljék. Ezek a csavargó koldusok alkalmi betöréseket és lopásokat követnek el. Ezekkel szemben tehát a legszigorúbban kell eljárunk és az ilyen engedély nélkül kolduló csavargót a Szut. 312. D/23. alpontja alapján el kell fogni, nehogy szokése által a bűnvádi eljárás lefolytatását és a reávaró büntetés végrehajtását lehetetlenné tegye.

Példa:

A sárbogárdi örs járőrének az egyik gazda panaszoja, hogy pár perccel ezelőtt volt nála egy munkabíró kéregető, akinek ő munkát ajánlott fel, de az illető arra nem vállalkozott. Amikor emiatt a kéregetőt elutasította, az gorombáskodni kezdett vele. Az illetőtől erre a koldulási engedélyt kérte, ez azonban azt nem mutatta fel, hanem káromkodások közepette eltávozott. A gazda az illetőről pontos személyleírást is tudott adni. A járőr körülbelül 1 óra múlva az utca elején a leírt egyénhez hasonló személyt lát, aki a járőr megpillantásakor hirtelen az utca túlsó oldalára vág át és az egyik mellékutca felé igyekszik. A járőr utána siet és igazoltatja, mire kiderül, hogy egy székesfehérvári cipészlegény, akit a mestere két héttel ezelőtt bocsátott el. Allítása szerint azóta állás nélkül van és álláskereső céljából jött a községbe. A koldulást kereken tagadta. A járőr erre az illetőt a panaszttevő gazdához vezeti, aki felismeri benne a vele gorombászkodó kéregetőt. A járőr tehát az engedély nélkül kolduló csavargót a Szut. 312. D/23. alpontja alapján elfogja és mint a gyanus körülmények között a közbiztonságra veszélyesnek látszó egyént — a Kbtk. 66. §-ába ütköző kihágás miatt — az illetékes sárbogárdi főszolgabírónak adja át. (Ha az illető nem koldult volna, a járőr az elfogásra valószínűleg nem talált volna kellő okot, mert ezt az egyént nem lehetett volna még a közveszélyes munkakerülők csoportjába sorolni.)

ad d)

Az adománygyűjtést a 6189/1923. és az ezt módosító, illetve kiegészítő 120.308/1930. évi B. M. rendeletek egységesen szabályozták. E rendeletek értelmében adományt gyűjteni csakis előzetesen beszerzett hatósági engedély alapján szabad.

Az adománygyűjtésre az engedélyt általában a belügyminiszter adja meg.

A 120.308/1930. B. M. rendelet szerint azonban az egyes törvényhatóságok területén belül, illetőleg arra korlátozottan engedélyezni kért jótékonycélú hangversenyekkel, mulatságokkal és előadásokkal kapcsolatos, valamint a személyesen továbbítandó gyűjtőlapokkal, gyűjtőkönyvekkel, téglajegyekkel és gyűjtőrovattal el nem lá-

tott postai felhívásokkal történő adománygyűjtéseket, végül az utcai urna- és perselygyűjtéseket a törvényhatóság első tisztviselője (alispán) engedélyezi. Az adománygyűjtésre jogosított részére engedélyokiratot kell kiállítani. Ez az okirat pontosan feltünteti a gyűjtés célját, megengedett módját, valamint az elszámolás módját is.

A törvényhatóság első tisztviselője köteles az általa engedélyezett minden egyes adománygyűjtési engedélyt a törvényhatóság hivatalos lapjában közzétenni abból a célból, hogy az adománygyűjtésről mind az ellenőrzésre hivatott hatóságok, mind a közönség tudomást szerezzenek.

Az adománygyűjtésre engedélyt csak olyan egyén vagy jogi személy — társadalmi egyesület, például Országos Gyermekekvédő Liga, Zsófia-gyermekszanatórium stb. — kaphat, aki (vagy amely jogi személy) magyar állampolgár, erkölcsileg és vagyoniilag teljesen megbízható, tehát aki garantálja azt, hogy az engedélyokirat tételeit pontosan betartják és a magánosok által a közcélra felajánlott összeg teljes egészében az engedélyezett célra jut. Nem szabad ugyanis a gyűjtés eredményét a kitűzött céltól eltérő más, indokolatlan kiadásokra felhasználni, vagy a gyűjtött összegből valakinek százalékos részese-dést biztosítani. (Bár ügynököket tartani tilos, azok a jogi személyek, amelyek adománygyűjtésre engedélyt kapnak, ezt — kevés kivétellel — lépten-nyomon áthágják és százalékra szerződtetett ügynököket tartanak, akik tolakodó fellépésükkel valóságos rákfenéi lettek a társadalomnak.)

Az adománygyűjtést a belügyminiszteri engedélyező okirat kézhezvétele előtt megkezdeni nem szabad.

Mielőtt a gyűjtéssel megbízott egyének a gyűjtést megkezdenék, kötelesek a községi előljárásnál jelentkezni és ott az engedélyt és a gyűjtőívet bemutatva, személyazonosságukat igazolni.

Különösen a háború óta kapott lábra az engedély nélküli adománygyűjtés. Egyik legalkalmasabb és legkönnyebb pénzszerzési módnak bizonyult. Rengetegen akadtak, akik egy-egy hangzatos cím alatt gyűjtőíveket

állítottak ki, esetleg valamilyen pecsétet is rányomtak és elindultak gyűjteni. Természetes, hogy a pénzt saját céljaikra fordították.

A csendőrnek elsőrendű kötelessége minden adománygyűjtőt a legszigorúbb igazolás alá vonni és ha kiderül, hogy az illető csupán csak engedély nélkül gyűjtött, de van rendes foglalkozása és lakása, valamint a gyűjtött pénzt sem fordítja saját céljaira, az illetőt a gyűjtött pénznek egyidejű őrizetbe vétele mellett csupán csak feljelentenie kell; de ha kiderül, hogy az illető hamis gyűjtőívvvel gyűjtött és nincs rendes foglalkozása, esetleg lakása, akkor az illetőt a Szut. 312. D/23. alpontja alapján el kell fognia. Ha sem rendes lakása, sem rendes foglalkozása nem lenne, az elfogás már a Szut. 312. B/8. alpontja alapján is indokolt lesz.

Példák:

1. *Kiskőrösi örs járőre észreveszi, hogy két egyén a közeleli Sükösd községben leégett róm. kat. templom újból leendő felépítése végett könyöradományokat gyűjt, noha az ilyen adományok gyűjtéséhez szükséges B. M. engedéllyel nem rendelkeznek. A járőr az észlelet alapján a gyűjtött pénzt tőlük a 6189/1923. sz. B. M. rendelet értelmében őrizet alá veszi, az illetőket pedig a hivatkozott rendelet 14. §-ába ütköző kihágás miatt az őrizetbe vett pénz egyidejű beszolgáltatása mellett, az illetékes kiskőrösi főszolgabírónak jelenti fel.*

2. *A tolnai csendőrörs járőrének Mözs községben az egyik gazda panaszolja, hogy az utóbbi időben mind gyakrabban jönnek hozzájuk különböző adománygyűjtők és alig tudják őket a nyakukról lerázni. Pár órával ezelőtt is volt náluk egy könyvügynök, aki egy gyűjtőívet is szedett elő és a budapesti Területvédő Liga javára gyűjtött. Az illető a szomszéd község felé távozott. A járőr a kapott személyleírás alapján az illetőt a szomszéd községben a panasz vétele után pár óra múlva felismeri és igazolás alá vonja. Ez alkalommal kiderül, hogy az illető egyik budapesti könyvkiadó cég ügynöke, aki ezen foglalkozása mellett még a saját céljaira gyűjtőívet is készített és a Területvédő Liga nevében adományt gyűjtött. A járőrnek tehát az illetőt ezen cselekménye miatt, mint a közbiztonságra veszélyes egyént a Szut. 312.*

- D/23. alpontja alapján el kell fognia, a gyűjtött pénzt a 6189/1923. sz. B. M. rendelet értelmében őrizet alá kell vennie és az illetőt a Btk. 380. §-ába ütköző család vétsége miatt, az őrizet alá vett pénzzel együtt, az illetékes szekszárdi kir. járásbíróságnak kell tényvázlat kíséretében átadnia.

ad e) A kommunistákkal szemben tanusítandó eljárást különböző bizalmas rendeletek szabályozzák. Minthogy az ilyen egyénekkal szemben foganatosítandó eljárás nagyban különbözik a Szut. 45. §-ában tárgyalt eljárástól, ezzel itt nem foglalkozom, hanem alkalmilag a „Csendőrségi Lapok“-ban fogom tárgyalni.

312. D/24. alpont.

Ennek a pontnak az alapján azokat az egyéneket kell elfogni, akik a szolgálatot teljesítő csendőr ellen a következő büntetendő cselekményeket követik el:

1. megtámadták,
2. veszélyesen fenyegették,
3. durván szidalmazták vagy lealázó módon sértegetik.

Szolgálatot teljesítőnek kell tekintenünk a csendőrt a következő három esetben:

a) ha kivezénylés folytán szabályszerűen fölszerelve közbiztonsági szolgálatot teljesít,

b) ha a Szut. 300. pont, 2. bekezdése értelmében szolgálaton kívül szolgálatilag föllép,

c) ha a Szut. 26. §-ában felsoroltak szerint belső szolgálatban áll.

ad 1.

A megtámadás alatt csakis a csendőr személye ellen intézett erőszakot lehet érteni. Nem lehet tehát támadásnak tekinteni a szóbeli megsértést stb. A támadás alapján véve nem más, mint a csendőrnek akár pusztá kézzel, akár valamely eszközzel való tetteges bántalmazása.

A támadás fogalma tulajdonképpen teljesen megegyezik a fegyverhasználatra jogosító támadás fogalmával, azonban itt valamivel szélesebb körű joga van a csendőr-

nek, mert olyan támadás esetén, amikor a csendőr még, illetve már nem használhat fegyvert, az elfogás még mindig indokolt lesz.

A szolgálatot teljesítő csendőrt a hatóságok büntetőjogi védelméről szóló 1914. évi XL. t.-c. 5. §-a értelmében hatósági közegnek kell tekinteni, ennél fogva a szolgálatot teljesítő csendőrnek polgári egyének által szolgálati hivatásának megakadályozása, vagy emiatt történt bántalmazása a hivatkozott törvény 6. §., illetve 4. §-ába ütköző hatósági közeg elleni erőszak büntettének vagy vétségének minősül.

Ha a tetteges bántalmazás nem amiatt történt, hogy a csendőrt hivatásának jogszerű gyakorlásában megakadályozzák, illetve azt nem hivatásának gyakorlása miatt követték el, de az a csendőr hivatásából folyó eljárása alatt történt, a cselekmény ugyancsak hatósági közeg elleni erőszakká minősül. Közömbös tehát, hogy a bántalmazónak célja a csendőri ténykedés megakadályozása volt-e, vagy sem. E bűncselekménynél közömbös a célzat.

Viszont megjegyzendő, hogy ha a csendőr szolgálaton kívül is van és tetteges bántalmazás éri hivatásából folyó eljárása miatt, ez is hatósági közeg ellen való erőszak. (Ez egyike ama ritka eseteknek, amikor a Btk. a cselekmény rugóját tényálladáski elemmé teszi, holott a Btk. általában nem törődik a bűncselekményt elkövető lelki rugóival, indítóokaival.)

Példák:

1. *Kunos Ignác, bodroghalászi lakos ellen adóvégrehajtás van folyamatban. Kunos sem a végrehajtót, sem annak védelmére kirendelt járőrt nem akarja a házba engedni, hanem az ajtóban áll és kijelenti, hogy csak a testén keresztül lehet a házba bemenni. A járőr Kunost a Szut. 328. pontja értelmében erőszakkal akarja az ajtóból eltávolítani, mire Kunos a járőrvezetőt puszta kézzel úgy üti mellbe, hogy az hátratántorodik. Erre a járőrvezető Kunos elfogását jelenti ki azzal, hogy ellenszegülése esetén kénytelen lesz ellene fegyvert használni. Kunos most már meggondolja a dolgot és azzal a kijelentéssel, hogy csak az erőszaknak enged, megadja magát. A járőr tehát*

Kunost a Szut. 312. D/24. alpontja alapján elfogja, megbilincseli (Szut. 323. D. pont) és az 1914. évi XL. t.-c. 4. §. 2. bekezdésébe ütköző hatósági közeg elleni erőszak vétsége miatt, tényvázlat kíséretében az illetékes sátoraljújhelyi kir. ügyészségnek adja át.

2. Bartos törzsőrmester a mikepércsi bíró lányának udvarol. Ugyancsak ott legyeskedik az egyik falubeli legény is, akit Bartos valami hencgeése miatt a lány előtt megszégyenített. A legény a megtorlástól csak a szülők jelenléte miatt állott el, de a fulánk a szívében maradt. Bartos másnap járőrszolgálatba indult. Estefelé a korcsmák ellenőrzése alkalmával, amint az egyik rosszhírű korcsmába lépett, a kissé ittasan ott tartózkodó legény váratlanul hozzáugrott és ezekkel a szavakkal: „Tedd nevetségessé az öregapádat!” hirtelen pofonütötte. A társaságában levő legények azonban gyorsan megragadták s így a legény esetleges további tettegességét megakadályozták. A legény cselekménye az 1914. évi XL. t.-c. 4. §. 2. bekezdésébe ütköző hatósági közeg elleni erőszak vétségét képezi. A járőrnek tehát a legényt a Szut. 312. D/24. alpontja alapján el kell fognia, megbilincselnie (Szut. 323/d. pont) és az 1914. évi XL. t.-c. 4. §. 2. bekezdésébe ütköző hatósági közeg elleni erőszak vétsége miatt, tényvázlat kíséretében az illetékes debreceni kir. ügyészségnek kell átadnia.

ad 2.

Veszélyes fenyegetés alatt általában azt a magatartást kell értenünk, amely a fenyegetettben valamely veszedelemtől való alapos félelem felgerjesztésére alkalmas. Tehát nemcsak a Szut. 335. pontjában a „támadásra való veszélyes fenyegetés” címszó alatt tárgyalt az a magatartás tartozik ide, amely már a fegyverhasználatra is jogosít (a fegyverhasználat után az illetőt természetesen el kell fogni), hanem az olyan fenyegetés is, amely nem nyomban való támadásra utal, hanem későbbi, minden esetre azonban közeli veszedelmet helyez kilátásba. (Például az illető amellett, hogy azt mondja, megyek a puskámért és agyonlőlek, tényleg a puskája felé indul, a puskája felé nyúl.)

Amennyiben a cselekmény a csendőr hivatásának jogszerű gyakorlásában való megakadályozása céljából

történik, avagy annak gyakorlása miatt bosszúból követik el, a cselekmény a hatóságok büntetőjogi védelméről szóló 1914. évi XL. t.-c. 6., illetve 4. §-ába ütköző hatósági közeg elleni erőszak büntetettét, illetve vétségét képezi. Ez a bűncselekmény akkor is létrejön, ha valaki veszélyes fenyegetéssel akadályozza a csendőrt szolgálatában (hivatásának jogszerű gyakorlásában), bár a tettesnek az akadályozás nem is volt célja, aminthogy közömbös az is, milyen indító ok készítette erre a fellépésre.

Ha a veszélyes fenyegetés nem a tetteles megtámadásra vonatkozik, hanem másra, például valaki azzal fenyegetődik, hogy ha a járőr a fiát bekiséri, a járőrvezető házát fel fogja gyújtani, ez már nem lesz a Szut. 335. pontja szerinti támadással való veszélyes fenyegetés és nem is fog jogalapot szolgáltatni a jelen pont szerinti elfogásra.

Példák:

1. *Tóth Gergely ludányi lakosnál a végrehajtó és a védelmére kirendelt járőr foglалás végett megjelenik. Tóth előlött való elkeseredésében vasvillával támad a végrehajtó védelmére kelt járőrre, de a gazda fia gyors közbelépéssel kiüti apja kezéből a vasvillát. Tekintettel arra, hogy Tóth ezzel a cselekményével a járőrt támadással veszélyesen fenyegette, Tóthot a Szut. 312. D/24. alpontja alapján el kell fognia, megbilincselni (Szut. 323/b. pont) és az 1914. évi XL. t.-c. 6. §. 2. bekezdésébe ütköző hatósági közeg elleni erőszak büntette miatt, tényvázlat kíséretében, az őrizetbe vett vasvillával együtt, az illetékes balassagyarmati kir. ügyészségnek kell átadni.*

2. *Bakós Gergely bácsalmási örsbeli őrmester operáció után egészségügyi szabadságát Jánoshalmán tölti. Egyik este hazafelé tartva, a szomszéd utcából hangos verekedés és kiabálás zaja üti meg füleit, mire azonnal abba az irányba siet. Már messziről látja, hogy három legény verekszik és az egyik legény meg is sebesült. Az őrmester a verekedők felé szaladva, azokat a törvény nevében cselekményük abbanhagyására szólítja fel. Erre az egyik elszalad, de a másik — az őrmesternél jóval hatalmasabb, erős, izmos legény —, kezét ütésre emelve az őrmester felé indul. Az őrmester azonban kardot ránt, mire*

a legény a támadással felhagy. Minthogy a legény ezzel a cselekményével a szolgálattelag fellépő őrmestert támadással veszélyesen fenyegette, az őrmester a legényt a Szut. 312. D/24. alpontja alapján elfogja, az örsre kíséri. Amennyiben az elfogott legény szúrta meg a másikat, úgy az örs a legényt nemcsak az 1914. évi XL. t.-c. 4. §-ának 2. bekezdésébe ütköző hatósági közeg elleni erőszak vétségéért, hanem a sebesülés mérvéhez képest testi sértésért is, tényvázlat kíséretében, az őrizetbe vett késsel együtt, az illetékes szekszárdi kir. ügyészségnek Bajára adja át; a többieket pedig a büntetendő cselekmény súlyához képest az illetékes helyre jelenti.

ad 3—4.

A szolgálatot teljesítő csendőr szidalmazása és sértegetése a cselekmény súlyához képest, vagy az 1914. évi XLI. t.-c.-be ütköző egyszerű becsületsértést, durva becsületsértést, felhatalmazásra üldözendő rágalmazást, illetve becsületsértést, vagy pedig a Kbt. 46. §-ába ütköző hatósági közeg megsértésének kihágását, esetleg még súlyosabb büntetendő cselekményt (például az 1921. évi III. t.-c. 6. §-ába ütköző izgatás vétségét) képez. A hangsúly azon van, hogy a szidalmazás durva, illetve a sértegetés lealacsonyító legyen, mert ennek a pontnak az alapján teljesített elfogás alapján véve csak azt célozza, hogy a csendőr a tekintélyét a nép előtt mindenkor meg tudja óvni. Viszont, ha csak egyszerű rágalmazás vagy sértegetésre is elfogáshoz fordul, nemcsak szükségtelenül alkalmazza ezt a hathatós eszközt, hanem emellett magát az elfogás tényét is könnyen lejárhatja. Egyszerű káromkodás, szidalmazás, sértegetés tehát az elfogásra nem szolgáltat okot.

A Szut. nem mondja ki, hogy az elfogás csak akkor indokolt, ha az illető a fenti cselekményeket ismételt figyelmeztetés dacára is folytatja, mert természetes dolog, hogy a csendőr az illetőt már eme súlyosabb cselekménye előtt is igyekszik kellő tapintattal lecsitítani, ha pedig már arra kerül a sor, hogy az illető a járőrt vagy a csendőrt ilyen alávaló módon sértegetse, a figyelmeztetéssel — tekintve az ilyen egyének lelkiállapotát — már nem nagyon fog célt érni.

Nem írja elő a Szut. azt sem, hogy ezeket a kifejezéseket mások előtt kell az illetőnek tennie, mert nehezen képzelhető el az az eset, hogy az ilyen kiabálás és szitkozódás hallatára mások oda ne gyűljenek. Ez már régi falusi szokás. Kiváncsi emberek mindenütt vannak.

Példák:

1. Kocsor Ignác végrehajtást szenvedő nagydobosi lakos a megjelenő végrehajtót és a segédkező járőrt hangos szidalmakkal fogadja. A járőr igyekszik a gazdát csillapítani, ez azonban nem sikerül, hanem az még jobban elkeseredve, hangos és durva káromkodások közepette a járőrvezetőt ilyen módon sértegeti: „... te is csak a mások zsírján élőködő csirkefogó bitang vagy, stb., stb.“. A járőr tehát Kocsort az 1914. évi XLI. t.-c. 4. §. 2. pontjába ütköző és a 8. §. szerint felhatalmazásra üldözendő becsületsértés vétsége miatt a Szut. 312. D/24. alpontja alapján elfogja.*

2. Sándor József kőszegi örsbeli tiszthelyettes Esztegán András lukácsbázai lakos fiát — Lajost — lopás miatt a kőszegi járásbírósnál jelentette fel, akit a járásbíróság el is ítelt. Egyik napon a tiszthelyettes Lukácsbázán át Nagygyencs községbe járőrszolgálatba megy. Lukácsbázán áthaladva, meglátja a járőrvezetőt Esztegán András, mire hangos átkozódásba kezd, majd ilyen kifejezésekkel folytatja: „... nyomorult gazember, persze, csak a szegény embert jelented föl, élőködöl az urak nyakán, mint a pióca, azokat nem jelented föl“. A járőr tehát Esztegánt az 1914. évi XL. t.-c. 8. §-a alapján felhatalmazásra üldözendő és az 1. §-ba ütköző rágalmazás, valamint 4. §. 2. bekezdésbe ütköző durva becsületsértés vétsége miatt a Szut. 312. D/24. alpontja alapján elfogja.*

* Ha ezek a becsmérő kifejezések súlyosabbak lettek volna, illetve nem egyenesen a járőr tagjaira vonatkoztak volna, az illető cselekménye az 1921. évi III. t.-c. 6. §-ába ütköző izgatás vétsége lenne.

Ugyanis, amikor a járőr tagjait eljárásukban, vagy eljárásuk miatt szidalom, becsmérés éri, csak akkor tekinthető ez rágalmazásnak, ha a használt kifejezések nyilván a járőr tagjai személyével függenek össze, illetőleg a járőr tagjai ellen irányuló személyi élük van. Mihelyt a kijelentések általánosíthatók és alkalmasak arra, hogy magát a csendőrség intézményét és az egész csendőrséget meggyűlöltessék, az 1921. évi III. t.-c. 6. §-ába ütköző izgatás vétsége forog fenn.

Helyes azonban, hogy ilyen esetben is a fölöttes parancsnokság elé az ügyet előterjessék, hogy az a felhatalmazás kérdését fontolóra vehesse.

312. D/25. alpont.

Ez a pont tulajdonképpen csak az elővezetés céljából őrizet alá vett egyénekre vonatkozik és szervesen egészíti ki a Szut. 314. pontját. A D/25. alpont sorolja fel azokat az eseteket, amikor a csendőr az elővezetés céljából őrizet alá vett egyént elfogni köteles.

E pont szerint azt az elővezetés céljából őrizetbe vett egyént kell a járőrnek elfogni, aki

1. az elővezetésnek ellenszegül,
2. az elővezető csendőr rendelkezéseit nem teljesíti,
3. szökési kísérletet tesz.

Az elővezetendő egyén elfogását a csendőrnek mind-egyik eset önmagában véve külön-külön kötelességévé teszi.

Ez a pont alapjában véve az 1. és 2. alatt felsorolt esetekben nem más, mint kényszerítő intézkedés az ellenszegülés vagy rakoncátlan magaviselet letörésére, míg a harmadik esetben biztonsági intézkedés, mert az eredetileg elővezetendőnek kijelentett egyént a Szut. 314. pontja alapján megbilincselni nem lehet, viszont ha az elfogását jelenti ki, mint elfogott egyén már megbilincselhető.

ad 1.

Ellenszegülés alatt azt a magatartást értjük, amellyel az elővezetés céljából őrizetbe vett egyén akár az őrizetbevétel foganatosítását, akár az elkísérését lehetetlenné akarja tenni. Például, ha az illető nem akar a házból kimenni, útközben lefekszik és nem megy tovább, stb. Ilyen esetben a csendőr figyelmezteti az illetőt mindazokra a kényszerítő eszközökre, amelyeket vele szemben alkalmazhat és ha a jóakarató figyelmeztetés dacára sem hagy fel az ellenszegüléssel, első kényszerítő intézkedésként az illetőt a Szut. 312. D/25. alpontja alapján el kell fognia.

Példa:

A szombathelyi járásbíróság a toronyi őrsnek felhívást ad ki, hogy Kiss János toronyi lakost szabadságvesztésbün-

tetésének letöltése végett vezesse elő, mert a szabadságvesztés-büntetésre átváltoztatható pénzbüntetését nem fizette meg. Az elővezetés végett megjelenő járőrnek Kiss kijelenti, hogy sem a pénzbüntetést kifizetni, sem a járőrt követni nem hajlandó, mert most a gazdasági munkákat kell elvégeznie. A járőr jóakarató figyelmeztetése dacára sem hajlandó a járőrt követni, hanem a szobában levő karosszékre ül, azt két támlájával megragadja és a következőket mondja: „Most próbáijatok innen elmozdítani! Még az Úr Istennek sem mozdulok meg!”
 Mnthogy Kiss az elővezetésnek ellenszegült, a járőr a Szut. 312. D/25. alpontja alapján elfogását jelenti ki. Ha ennek dacára sem hagy fel az ellenszegüléssel, a Szut. 323/a. pontja értelmében meg is bilincselheti. Kist a szombathelyi kir. járásbírósnak kell átadnia, az elfogás és bilincselés okát pedig a járásbírósnak az átadás alkalmával, az örsparancsnoknak pedig a bevonulás után jelentenie kell. (Szut. 327. pont.)

ad 2.

Az elővezető csendőr rendelkezéseit az nem teljesíti, aki az őt elővezető csendőr utasításaival ellenkező magatartást tanúsít.

A Szut. 314. és 539. pontja értelmében az elővezetendőt személyes szabadságában csak olyan mérvben szabad korlátozni, amennyire az a cél elérése és a csendőr tekintélyének megóvása szempontjából feltétlenül szükséges. A csendőrnek tehát nemcsak azokat az óvintézkedéseket kell megtennie, amelyek az elővezetendő megszökését akadályozzák meg, hanem tekintetbe kell vennie a saját tekintélye ellen irányuló magatartást is. Ha tehát az elővezetendő magatartása a csendőr tekintélyét sérti, ezt a magatartást beszüntetni nemcsak joga, hanem az összesség tekintélyének megóvása érdekében kötelessége is. Nem engedhető meg tehát, hogy az elővezetendő fennhangon énekeljen, hangosan fütyörésszen, sőt a községen való átvezetés alkalmával az utcán való dohányzást is be kell tiltania. Semmi ok sincsen azonban arra, hogy például az országúton gyalog, vagy vonaton, kocsin való kísérés alkalmával a dohányzást betiltsa; ha az utcán kísérik és jóbarátjával találkozik, annak kérdésére

ne felelhessen; a szükséges egy napi élelmiszert — ha nem tudott volna magával hozni — kellő elővigyázati rendszabályok mellett meg ne vásárolhassa; étkezésnél esetleg kést vagy villát ne használhasson, stb., stb. Ha az elővezetendő óhajtja, saját költségére kocsit is igénybe lehet venni. Nem tudom itt eléggé hangsúlyozni, milyen nagy szükség van ilyen esetekben a csendőr emberismeretére és az emberekkel való bánásmód lélektani megalapozottságára. Az elővigyázati és tekintély megóvási rendszabályok alkalmazása terén gondosan kerüljön a csendőr minden olyan intézkedést, amely az elővezetendő amúgy is felzaklatott lelkiállapotát tekintve, benne joggal a fölösleges zaklatás látszatát kelthetné. Még abban az esetben is, ha az elővezetendő a csendőr utasításait nem mindenben tartja be, jelentéktelen esetben, valami egészen csekély rendetlenség esetén (például, ha az elővezetendő egyén halkán dudorászik), kellő megfontolás nélkül sose lépjen fel. Az óvatossági rendszabályok alkalmazása terén elkerülhetetlen szükség vagy komoly ok nélkül, még ha arra az alakszerű jogosultsága meg lenne is, — különösen nyilvánosság előtt — sohase tegyen olyasmit, ami az elővezetendőt — bárkiről legyen is szó — emberi méltóságában megalázza, mert az ilyesmi vezet az esetleges utcai bonyodalmakra, amelyeknek a megoldása sokszor olyan nehéz. Az ilyen egyént tehát először nyomatékosan figyelmeztetni kell a rendes magaviseletre, szükség esetén a kényszerítő eszközök alkalmazását kell kilátásba helyezni és a Szut. 312. D/25. alpontja alapján csak akkor kell elfogni, ha mindezek dacára sem hagy fel rakoncátlan magaviseletével. Ha ez sem elég, a Szut. 323/a. pontja alapján meg is lehet bilincselni.

Példa:

A járőr a vásárra vezető úton lest tart. Az arra haladó nép között egy egyént lát, aki betöréses lopás miatt körözött egyénhez hasonlít. A járőr gyanuját még növeli az is, hogy az illető a járőr megpillantásakor a nép közé igyekszik elegyedni. Amikor pedig a járőr a Szut. 307. pontjában foglalt jogánál fogva igazolásra szólítja fel, azt hangos méltatlan-

ködás között megtagadja, mire a járőr az illetőt a Szut. 310/b. alpontja alapján a további eljárás sikeres lefolytathatása és az örsre való elővezetés céljából őrizet alá veszi. Az illető az utcán útközben zsebre tett kézzel fütyörészni és hangosán dalolni kezd. A járőr hiába figyelmezteti a rendes magatartásra, hiába helyezi kilátásba az elfogását, nem használ semmit, mire az illetőt a Szut. 312. D/25. alpontja alapján elfogja. Ha még ez sem lenne elegendő, a Szut. 323/a. pontja alapján meg kell bilincselnie.

ad 3.

Szökési kísérletet tesz az, aki futásnak ered, a szállító eszközökről, robogó vonatról leugrik, vízbe ugrik stb. Ilyen esetben a járőrnek az illetőt üldözőbe kell vennie (fegyvert ellene a Szut. 314/3. bekezdése értelmében nem használhat) és ha kézrekerítette, amellet, hogy a Szut. 312. D/25. alpontja alapján elfogja, még a Szut. 323/c. pontja alapján meg is kell bilincselnie. A csendőr eljárása annyira kézenfekvő, hogy erre külön példát felhoznom szükségtelen.

IV. RÉSZ.

A CSENDŐR SZABADONBOCSÁTÁSI HATÁSKÖRE.

A csendőr a Szut. 310. és 312. pontjaiban felsorolt esetekben a büntetendő cselekmények tetteseit, vagy alaposan gyanúsítottjait elővezetni vagy elfogni köteles. A csendőr az elővezetés vagy elfogás teljesítésével a Szut. 44. és 45. §-aiban előírt szolgálati kötelességét teljesítette, így tehát szolgálatából folyó eljárására azért, hogy azt újból latolgassa vagy megváltoztassa, többé nem térhet vissza.

Előre látja azonban a Szut. azt, hogy a csendőr az elővezetési vagy elfogási kötelességét tévedésből elvétheti, avagy az őrizetbevétel után kiderülhet, hogy az eredeti helyzet megváltozott és az őrizetbevétel jogalapja elenyészvén, az őrizetbentartásra további ok már nincsen. Nehogy az őrizetbevett egyéneknek addig kelljen várniok, amíg őket az ügyükben illetékes bíróság vagy hatóság helyezi szabadlábra, a Szut. megengedi, hogy ilyen esetekben az illetőket már a csendőr vagy az őrsparancsnok is szabadonbocsáthassa.

A csendőr szabadonbocsátási hatáskörét a Szut. 320-ik pontja tárgyalja. Eszerint:

a csendőr az általa elővezetés céljából őrizetbe vett vagy elfogott egyént saját kezdeményezésből szabadon bocsáthatja:

1. ha kétséget kizáróan kiderül, hogy a felhívásra elfogott vagy elővezetett egyén a felhívásban megjelölt egyénnel nem azonos;

2. ha az, akit csupán személyazonosságának megállapítása végett vezetett elő, személyazonosságát igazolta;

3. ha kétséget kizáróan megállapítást nyert, hogy a saját kezdeményezésből elővezetett egyén további őrizetbentartására ok nincsen.

Az őrsparancsnok szolgálati állásából folyóan ellenőrzi a kivezenyelt járőrök ténykedését. Az őrsparancsnokra az elővezetés és elfogással kapcsolatosan az ellenőrzés tekintetében a Szut. 320. pontja azt a kötelességet rója rá, hogy a hozzá bebisért elfogott vagy elővezetett egyént:

a) ha az elővezetés vagy elfogás oka már megszűnt,

b) ha kiderül, hogy a csendőr a bebisért egyént kellő indok nélkül fogta el vagy vezette elő,

bocsássa szabadon.

A fentiek alapján a Szut. 320. pontjában foglalt szabadonbocsátási hatáskör a következő esetekre szorítkozik:

Szabadon kell bocsátani azokat az elővezetett vagy elfogott egyéneket, akiket:

I. személyben való tévedésből,

II. személyazonosságuk megállapítása végett,

III. a Szut. rendelkezései ellenére vettek őrizet alá vagy fogtak el és végül

IV. akiknek az őrizetbevétele a Szut. rendelkezései-nek megfelelt ugyan, de időközben a további őrizetbentartás jogcíme elenyészett.

Ha a fenti négy pontban felsorolt eseteket megfigyeljük, azonnal láthatjuk, hogy a Szut. 320. pontjában nem bizonytalan terjedelmű, tetszés szerint gyakorolható szabadonbocsátó hatáskörrel van szó, hanem az eseteknek aránylag szűk körére szorítkozó hatáskörrel, amely a csendőrnek kötelességszerűen szabja meg, hogy a Szut. rendelkezései ellenére, avagy a megváltozott tényállás miatt alaptalannak vagy céltalannak bizonyult elfogást vagy elővezetést megszüntesse.

A szabadonbocsátás okát a járőrök bevonulásuk után az őrsparancsnoknak mindenkor jelenteni kötele-

sek. Az őrparancsnok, tekintet nélkül arra, hogy az illetőt a járőr, vagy ő bocsátotta szabadon, abban az esetben, ha a feljelentésre ok nincsen, az őrizetbevétel és a szabadonbocsátás időpontját és indokait az illetékes főszolgabírónak (állami rendőrségi hatóságnak) mindenkor bejelenteni köteles. Ha azonban a feljelentésre ok van, az őrizetbevétel és a szabadonbocsátás időpontját és indokait a feljelentésben „Megjegyzés“ alatt kell tárgyalnia. (L. Szut. 463. pont, 6. alpontjában foglaltakat.)

A Szut. 320. pontjában foglaltak gondos mérlegelése és gyakorlati alkalmazása nemcsak a hatóságok által való szabadlábrahelyezést csökkentheti, hanem a népnek a csendőrök igazságérzetébe vetett hitét is nagymértékben növeli. Az egységes felfogás érdekében tehát a szabadonbocsátási eseteket az alábbiakban részletesen és kimerítően fogom tárgyalni.

Célszerűségi okokból az egyes szabadonbocsátási esetek tárgyalásánál nem fogok új példákat felhozni, hanem az eljárást a jelen tanulmányomban felhozott példákon fogom megmagyarázni.

ad I.

Személyben való tévedés akkor áll elő, ha a csendőr nem azt az egyént fogta el vagy vezette elő, akinek az őrizetbevételét elrendelték. Az ilyen egyént tehát, mielőtt a személyben való tévedés kétséget kizárólag kiderül, haladéktalanul szabadon kell bocsátani. Ha a személyben való tévedést már a járőr megállapította, úgy az illetőt már a járőrnek is szabadon kell bocsátania, mert a Szut. 320. pont 1. alpontja erre a járőrt is feljogosítja.

Mindez bővebb magyarázatra nem szorul.

ad II.

A személyazonosság megállapítása végett elővezetett egyént, ha személyazonosságát igazolta és őrizetbentartására más ok nincsen, személyazonosságának igazolása után a járőr haladéktalanul szabadonbocsátani köteles, a szabadonbocsátásról és annak okáról pedig bevonulása után az őrparancsnoknak jelentést kell tennie.

A személyazonosság megállapítása végett elfogott egyént, ha személyazonosságát igazolta és a további őrizetbentartására más ok nincsen, személyazonosságának igazolása után csak az őrsparancsnok bocsáthatja szabadon, mert a Szut. 320. pont 2. alpontja értelmében a járőrnek csak elővezetett egyént áll jogában szabadon bocsátani, elfogottat már nem.

Azokat az eseteket, amikor valakit személyazonosságának megállapítása végett elő kell vezetni, a Szut. 310. pont b) és c) alpontjai foglalják magukban. Nem szabad azonban szem elől tévesztenünk, hogy az említett két alpont alapján elővezetett egyéneknél a személyazonosság megállapítása elsősorban azért szükséges, hogy megállapíthassuk, szükség van-e a nyomozás bevezetésére, vagy esetleg azért, hogy a nyomozást megfelelő irányba tereljük. Ha tehát az elővezetett egyén személyazonosságát kétséget kizáróan megállapítottuk, csak abban az esetben engedhető szabadon, ha a nyomozás bevezetésére szükség nincsen, vagy a nyomozás alapján megállapítást nyert, hogy az illetőt nem terheli olyan büntetendő cselekmény, amely a további őrizetbentartását* szükségessé tenné.

A Szut. 312. pont B/10. és C/13—17. alpontjaiban felsorolt esetekben, ha az illetőt büntetendő cselekmény elkövetése terheli és ismeretlen, személyazonosságának megállapítása végett nem elővezetni, hanem elfogni kell. Ezeket az egyéneket azonban a járőrök abban az esetben, ha személyazonosságukat kétséget kizáróan igazolták, a járőr nem bocsáthatja szabadon, csupán csak az őrsparancsnok. Ilyen esetben tehát a járőrnek az illetőket az őrsre kell kísérnie és az őrsparancsnok fogja megállapítani azt, hogy az általuk elkövetett büntetendő

* Az „őrizetben tartás” kifejezést azért használom, mert az őrizetbe vétel az elővezetésnek mintegy tartozékát képezi. A Szut. 309. pont 2. bekezdése értelmében ugyanis az elővezetést őrizetbe vételnek kell megelőznie; ennek folyománya pedig az, hogy az őrizetbe vett egyént mindaddig, amíg az illetékes helyre elő nem vezettem, őrizet alatt tartom. Erre mutat az is, hogy a Szut. 322. pontjában foglaltak is őrizetben tartást emlitenek, mert az elővezetés szót nem mindenkor lehet helyesen alkalmazni. Itt tehát nem teremtek új fogalmat, hanem az elővezetési ténykedés folytonossága következtében használom ezt a kifejezést.

cselekmény olyan-e, amely az illető további őrizetbentartására jogalapot nem szolgáltat. Ha az őrsparancsnok megállapítja, hogy az illető által elkövetett cselekmény olyan, ami a további őrizetbentartását nem teszi indokolttá, az illetőt szabadon kell bocsátania.

Vannak egyének, akiket azért kellett elővezetni vagy elfogni, mert kilétük igazolását megtagadták. Ha az illetők később hajlandók lennének magukat igazolni, az igazolást el kell fogadnunk, azonban alaposan utána kell néznünk annak, nincs-e az illetők őrizetbevételére valamilyen rendelkezés kiadva. Alaposan ki kell kutatni azt is, miért tagadta meg az illető az igazolást, mert az, aki becsületes úton jár, az igazolást vajmi ritkán fogja megtagadni. Ha az elővezetés vagy elfogás azért történt, mert az illető az igazolást megtagadta, de később igazolja magát, a további őrizetbentartására pedig ok nincsen, úgy, ha az illető elővezetett egyén, akkor a járőr, ha pedig elfogott egyén, akkor az őrsparancsnok haladéktalanul bocsássa szabadon. Az illető azonban a cselekményével a Kbtk. 43. §-ába ütköző kihágást elkövette, az igazolás megtagadása miatt tehát a Kbtk. 43. §-ába ütköző kihágás miatt mindenkor fel kell jelenteni.

Láthatjuk tehát, hogy az elővezetés vagy az elfogás tulajdonképpen azért történt, mert az illető nem tudta magát igazolni, vagy pedig az igazolást megtagadta. Ha ugyanis az illető ismert személy lett volna, az elővezetés vagy elfogás nem lett volna indokolt, hanem abban az esetben, ha büntetendő cselekmény terheli, csupán csak fel kell jelenteni.

Mindenkor, amikor valakit személyazonosságának igazolása végétt vezettek elő és büntetendő cselekmény nem terheli, a feljeletésre tehát ok nincsen, az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját az őrsparancsnok az illetékes főszolgabírónak (állami rendőrségi hatóságnak) bejelenteni köteles. A jelentésbe azt is be kell vennie, hogy az illetőt a járőr azért vette őrizet alá, mert nem tudta magát igazolni. Ha azonban az elővezetett vagy elfogott egyént olyan büntetendő cselekmény terheli, amely a további őrizetbentartására alapot nem szolgáltat, az

elővezetés vagy elfogás és a szabadonbocsátás időpontját és indokait a feljelentésben „Megjegyzés“ alatt kell tárgyalni.

Példák:

1. (310/b. alpont ad a) fejezet, 1. példa, 35. oldal.)

Ha az őrizetbevételelől számított 24 órán belül sikerül a járőrnek az illető kilétét kétséget kizáróan megállapítani és az illetőt büntetendő cselekmény nem terhelné, a járőrnek az elővezetett egyént a Szut. 320. pont, 2. alpontja alapján szabadon kell bocsátania és bevonulása után az őrsparancsnoknak jelentést kell tennie. Az őrsparancsnok, minthogy a feljelentésre ok nincsen, az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját és indokait a főszolgabírónak bejelenteni köteles.

2. (310/b. alpont ad a) fejezet, 2. példa, 35—36. oldal.)

Ha a kovács az illető kilétét kétséget kizáróan igazolja, vagy esetleg a járőr győződik meg más úton az illető kilétéről, abban az esetben, ha terhére semmi olyan büntetendő cselekményt nem lehet kideríteni, amely a további őrizetbentartásra alapul szolgálna, az illetőt a járőrnek a Szut. 320. pont 2. alpontja alapján szabadon kell bocsátania. Ha az illetőt büntetendő cselekmény nem terheli, az első példában leírt módon kell eljárnia, ha pedig a feljelentésre ok van, úgy az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját és indokait a feljelentésben „Megjegyzés“ alatt kell tárgyalnia.

3. (310/b. alpont ad b) fejezetben írt példa, 36. oldal.)

Ha az illető a kilétét 24 órán belül kétséget kizáróan igazolja és terhére semmi olyan büntetendő cselekményt nem lehet megállapítani, amely a további őrizetbentartásra alapul szolgálna, a járőrnek a Szut. 320. pont 2. alpontja alapján szabadon kell bocsátania, azonban a Kbtk. 43. §-ába ütköző kihágás miatt az illetékes főszolgabírónak fel kell jelentenie. A feljelentésben az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját és indokait a „Megjegyzés“ alatt kell tárgyalni.

4. A 38. oldalon a 310/c. alpont ad a) fejezetéhez írt példában abban az esetben, ha a járőrnek sikerül az illető kilétét és azt, hogy az igazolvány tényleg helyes és az illetőre vonatkozik, kétséget kizáró módon megállapítania, az itt közölt második példa szerint kell eljárnia.

5. (312. B/10. alpont, 1. példa.)

Ha Horváthról kétséget kizárólag megállapították, hogy tényleg állásban levő kereskedősegéd és Budapesten állandó lakása van, tehát rendes foglalkozása és állandó lakhelye van, a további őrizetbentartására alap nincs és így Horváthot az őrsparancsnoknak szabadon kell bocsátania. Az elfogás és szabadonbocsátás időpontját és indokait a nyírбаты kir. járásbírósnak teendő feljelentésben „Megjegyzés“ alatt kell tárgyalni.

6. (312. B/10. alpont, 2. példa.)

Ha az elfogott egyén a kilétét később kétséget kizáró módon igazolja s így a további őrizetbentartására más ok nincsen, az őrsparancsnoknak az illetőt szabadon kell bocsátania, azonban a Kbtk. 43. §-ába ütköző kihágás miatt külön is fel kell jelentenie. A feljelentésben Megjegyzés alatt az elfogás és szabadonbocsátás időpontját és indokait tárgyalni kell.

7. (312. B/10. alpont, 3. példa.)

Ha az illetőről kétséget kizárólag kiderül, hogy Krompachernek hívják és budapesti könyvügynök, bár személyazonosságát igazolta, nem lehet szabadonbocsátani, mert nem tekinthető olyan egyénnek, akinek rendes foglalkozása mellett állandó tartózkodási helye is van. (L. a 310. B/8. alpont alatti magyarázatot!) Krompacher további őrizetbentartása tehát a Szut. 312. B/8. alpontja alapján lesz indokolt. Krompachert tehát azért, mert a Btk. 336. §. 3. pontjába ütköző betöréses lopás büntetének elkövetésével nyomatékosan gyanúsítható, rendes foglalkozása és állandó tartózkodási helye pedig nincsen, a Szut. 312. B/8. alpontja alapján tovább is fogva kell tartani és tényvázlat kíséretében az illetékes szekszárdi kir. ügyészségnek kell átadni.

Az 5. és 6. példában felhozott esetben az elfogott egyént csak az őrsparancsnok bocsáthatja szabadon, mert a Szut. 320. pont 2. alpontja értelmében a járőr csak elővezetett egyént bocsáthat szabadon.

ad III.

Az őrsparancsnok szolgálati állásából kifolyólag ellenőrizni köteles azt, hogy a járőrök által őrizetbevett egyén elfogására vagy elővezetésére a törvényes jogalap

meg volt-e vagy sem. Ha megállapítja, hogy a járőr a bekísértet a kellő törvényes alap nélkül fogta el vagy vezette elő, az illetőt haladéktalanul szabadon kell bocsátania. Ha az illető feljelentésére ok nem volt, úgy az őrizetbevétel és szabadonbocsátás időpontját és indokait az illetékes főszolgabírónak be kell jelentenie; ha pedig a feljelentésre ok van, úgy ezt a jelentést a feljelentésben „Megjegyzés“ alatt kell tárgyalnia.

Itt felhívom a figyelmet a Szut. 297. pont utolsó bekezdésében foglaltakra is. Ha a csendőr valakit jogtalanul fog el vagy vezet elő, úgy hivatalos hatalmával visszaél és ez megtorlást von maga után. Ilyen esetben tehát azzal, hogy az elfogás indokolatlanságát az őrsparancsnok a főszolgabírónak bejelentette, az ügy még nem lesz befejezve. Sokszor előfordul, hogy az ilyen jogtalanul elfogott vagy elővezetett egyén panaszra megy s az eset körülményeihez képest, a csendőr ellen eljárást is indítanak.

Mindez bővebb magyarázatra nem szorul.

ad IV.

A IV. pont alatt tárgyalt esetben azt az elfogott vagy elővezetett egyént kell szabadon bocsátani, akinek az őrizetbevétele a Szut. rendelkezéseinek megfelelt ugyan, de a további őrizetbentartás jogcíme időközben elenyészett.

Ez az eset akkor fordul elő, ha valakit

- a) meghatározott eljárás teljesítése végett,
- b) a közrend és közbiztonság, vagy saját érdekében vettek őrizet alá és végül
- c) ha a tényállás megváltozott, vagy a gyanúsított ártatlansága kiderül.

ad a)

Meghatározott eljárás teljesítése végett történik az őrizetbevétel a Szut. 310. pont d) és e) alpontjai esetében.

A Szut. 310/d. alpontjában felsorolt esetekben az elővezetés tulajdonképpen azért történt, hogy az illető

által bementett adatok valódiságáról a járőr meggyőződhet. Ha ez megtörtént és az illető őrizetbentartását a Szut. más alpontja alapján nem teszi indokolttá semmi, az illetőt a Szut. 320. pontja alapján szabadon kell bocsátani és ha büntetendő cselekmény tényleg terhelné, csak feljelenteni kell. A Szut. 310/d. alpontja alapján történt őrizetbevétel tehát csak egy megelőző (preventív) intézkedés az irányban, hogy ha az illető egyébként ismert személy, vagy ha ismeretlen, de magát kellőképpen igazolja, a csendőri eljárás sikerét másokkal való összebeszélés stb. útján meg ne akadályozhassa. Ha tehát a járőr az illető által bementett adatokat ellenőrizte és ennek következtében a tényállást tisztán látja, olyan adat pedig nem merült fel, amelynek alapján az illető további őrizetbentartása indokolt lenne, az illetőt szabadon kell bocsátania, bevonulása után pedig az őrsparancsnoknak eljárásáról jelentést kell tennie.

A Szut. 310/e. alpontja alapján történt elővezetés tulajdonképpen szintén egy megelőző (preventív) intézkedés. Az elővezetés itt azért történik, hogy a járőr meggyőződést szerezzen arról, történt-e valamilyen büntetendő cselekmény, ha pedig még nem történt, de a körülményekből arra lehetett következtetni, hogy valamilyen büntetendő cselekményt el akartak követni, azt az elővezetés által a járőr már eleve megakadályozhassa. Lehetséges, hogy az elővezetés céljából őrizetbevett egyén kellő magyarázattal tud szolgálni és akkor a Szut. 320. pont, 3. alpontja alapján már a járőr szabadon bocsáthatja, de lehetséges az is, hogy nem tud kellő magyarázatot adni, illetve az adott magyarázat ellenőrzésre szorul és ebben az esetben az illetőt már az őrsre kell kísérni. Az őrsön azután mindennek alaposan utána lehet nézni és ha kiderül, hogy az illetőt büntetendő cselekmény nem terheli, vagy csak olyan büntetendő cselekményt lehet rábizonyítani, amely a további őrizetbentartást már nem teszi indokolttá, az őrsparancsnoknak a Szut. 320. pont a) alpontja értelmében szabadon kell bocsátania.

Példák:

1. (310/d. alpont 1. példa, 43. oldal.)

A példában felhozott esetben az illetőt a járőr azért vezette elő, hogy megállapíthassa, a bőrönd tényleg az illetőé-e, hogyan került az hozzá, nem terheli-e a bőrönddel kapcsolatban valamilyen büntetendő cselekmény, stb. Ha kiderül, hogy a bőrönd tényleg az illetőé, az igaz úton jutott birtokába, a járőrnek a Szut. 320. alpontja alapján szabadon kell bocsátania és ezt bevonulása után az őrsparancsnokának jelentenie kell. Az őrsparancsnoknak az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját és indokait — minthogy följelentésre ok nem volt — a főszolgabírónak be kell jelentenie.

2. (310/d. alpont, 3. példa, 44. oldal.)

Ha a járőr megállapítja, hogy a cigányasszony a cipőt tényleg a vásáron vette, büntetendő cselekmény tehát nem terheli, a cigányasszonyt a Szut. 320. pont 3. alpontja alapján szabadon kell bocsátania, bevonulása után pedig az esetet őrsparancsnokának jelentenie kell. Az őrsparancsnoknak, — minthogy feljelentésre ok nem volt — az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját és indokait az illetékes főszolgabírónak be kell jelentenie.

3. (310/d. alpont, 4. példa, 44—45. oldal.)

Ha a járőr megállapítja, hogy az illető a motorkerékpárt tényleg Nagy engedelmével használja, büntetendő cselekmény tehát nem terheli, a Szut. 320. pont 8. alpontja alapján szabadon kell bocsátani. A továbbiakban a 2. példában tárgyalt módon kell eljárni.

Ha a járőr azt állapítja meg, hogy az illető a motorkerékpárt Nagytól ellopta, azonban személyazonosságát kétséget kizáró módon igazolja, kiderül az is, hogy az illetőnek rendes foglalkozása mellett állandó lakhelye is van, a járőr a megállapított pontos tényállás alapján láthatja, hogy a további őrizetbentartást a Szut. egyik alpontja sem teszi indokolttá és így az illetőt szabadon kell bocsátania. Természetes dolog, hogy a motorkerékpár ellopása miatt az illetékes kir. ügyészségnek fel kell jelentenie, a feljelentésben „Megjegyzés” alatt pedig az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját és indokait tárgyalnia kell.

4. (310/e. alpont, 1. példa, 47. oldal.)

Ha az elővezetett egyén másnap az alapos és részletes kikérdezés során magatartását kellőleg igazolni tudja, vagy ha ez nem is sikerülne neki, de olyan cselekmény elkövetését, amely a további őrizetbentartását indokolttá tenné, rábizonyítani nem sikerül, a járőrnek a Szut. 320. pont 3. alpontja alapján szabadon kell bocsátania, mert az illető cselekménye legföljebb csak egy nem büntethető előkészületet képez. Az elővezetés és szabadonbocsátás időpontját és indokait az őrsparancsnoknak az illetékes főszolgabírónak be kell jelentenie. A példában felhozott esetben az elővezetés azért történt, hogy az illető a járőr által gyanított büntetendő cselekményt el ne követhesse.

Hasonló az eljárás a 310/e. alponthoz írt 2-ik példa esetében Dömötörrel szemben.

ad b)

A közrend és közbiztonság megóvása, vagy a tettes saját érdekében történik az elfogás a Szut. 312. B/II. és 12. alpontjaiban foglalt esetekben.

A Szut. 312. B/II. alpontja alapján történt elfogásnak a tulajdonképeni célja az, hogy a tettes cselekményével okozott népcsődületet könnyen megszüntethessük, a népcsődület következtében beállható rendzavarásnak elejét vehessük, esetleg a tettest a nép bosszújától megóvhassuk. Az elfogásnak ez a határozott célja kitűnik abból is, hogy a Szut. 312. B/II. alpontjában foglaltak szerint a tettest csak akkor szabad elfognunk, ha a közbotrányt más módon megszüntetnünk nem lehetne. Ebből viszont önként következik az is, hogy abban az esetben, ha nép már teljesen megnyugodott, rendzavarástól vagy attól, hogy a tettes szabadonbocsátása következtében a nép haragja ismét ellene fordul, tartanunk nem kell, a további őrizetbentartásra már nem lesz szükség.

A Szut. 312. B/12. alpontja alapján történt elfogás célja az, hogy a tettest a büntetendő cselekmény folytatásában megakadályozzuk. Az elfogás tehát bizonyos fokú kényszerítő intézkedés, amely a felizgatott lelki-

állapotú tettesre rendszerint hideg zuhanyként hat. Ha tehát a tettes megnyugodott és nyilvánvaló, hogy a büntetendő cselekmény folytatásától épen a nyugodtabb lelkiállapota következtében beállott józanabb gondolkodása vissza fogja tartani, a további őrizetbentartásra ok nem lesz és szabadon kell bocsátanunk.

Tekintettel arra, hogy a fent felsorolt esetekben a tettet el kell fogni, a Szut. 320. pont 3. alpontja értelmében a járőr pedig csakis elővezetett egyént bocsáthat szabadon, az ilyen egyéneket csakis az őrsparancsnok bocsáthatja szabadon.

Példák:

1. (312. B/11. alpont, 1. példa.)

Ha az őrsparancsok azt látja, hogy a nép már teljesen lecsillapodott, nem kell tartania attól sem, hogy a tettesek szabadonbocsátása következtében a nép ismét felzúdul, abban az esetben, ha Nagy és az apja kijózanodnak és belátják, mit követtek el, az őrsparancsnok mindkettőjüket szabadonbocsáthatja. Az elfogás és szabadonbocsátás időpontját és indokait a feljelentésben „Megjegyzés” alatt kell tárgyalnia.

2. (312. B/11. alpont, 2. példa.)

Ha Kozár kijózanodik és a nép is lecsillapodott, a további őrizetbentartásra már csak azért sem lesz ok, mert Kozár a szomszéd községben lakik és így a szabadonbocsátás által újbóli felingerlődésétől sem kell tartani. Az őrsparancsnok tehát Kozárt a Szut. 320. pont a) alpontja alapján bocsássa szabadon. Természetes dolog, hogy Kozárt a példában tárgyalt kihágások miatt a főszolgabírónak fel kell jelentenie, az elfogás és szabadonbocsátás időpontját és indokait pedig a feljelentésben „Megjegyzés” alatt tárgyalnia kell.

3. (312. B/12. alpont, 1. példa.)

Ha Patai és Deák később lecsillapodnak, lelkiállapotuk megnyugszik és kijelentik, hogy a cselekmény folytatásától elállanak, a további őrizetbentartásukra már nem lesz ok és az őrsparancsnoknak mindkettőjüket a Szut. 320. pont, a) alpontja alapján szabadon kell bocsátania. Az elfogás és szabadonbocsátás időpontját és indokait a feljelentésben „Megjegyzés” alatt tárgyalnia kell.

4. (312. B/12. alpont, 2. példa.)

Ha a foglалás befejezést nyert, a végrehajtó pedig eltávózott, abban az esetben, ha a gazda már megnyugodott és így a további rendzavarásra számítani nem kell, a további őrizetbentartására nem lesz szükség és így az őrsparancsnoknak a Szut. 320. pont, a) alpontja alapján szabadon kell bocsátania. A jelentéstételre nézve az előbbi példákban írtak mértékadóok.

ad c)

A tényállás megváltozása következtében akkor kell az elfogott vagy az elővezetés céljából őrizetbevett egyént szabadonbocsátani, ha a nyomozás során a bűncselekmény minősítése úgy változik meg, hogy a bűncselekmény súlya alapján történt őrizetbevétel már nem lesz indokolt. Ilyen eset például az, ha valakit a járőr azért fogott el, mert az illető a járőr szerint ötétvet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűntettet követett el, de a további nyomozás során kiderül, hogy a bűncselekmény minősítése téves volt és az illető cselekménye vétséggé minősül. Ha tehát az illető további őrizetbentartására a Szut. valamilyen más pontja alapot nem szolgáltat, az őrsparancsnoknak szabadon kell bocsátania.

Végül szabadon kell bocsátani azonnal az olyan alaposan gyanúsítottakat, akikről a nyomozás során kiderül, hogy ártatlanok.

Mindezekben az esetekben az őrizetbevétel és a szabadonbocsátás időpontját és indokait az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak be kell jelenteni.

Ez bővebb magyarázatra nem szorul.

MELLÉKLET

Táblázat

a Szut. 45. §-ában felsorolt csoportokba tartozó bűntettek
és vétségek büntetési neveik szerint.

Táblázat

a Szut. 45. §-ában felsorolt csoportokba tartozó büntettek és vétségek büntetési neveik szerint.

Halállal büntetendő büntettek	Életfogytiglani szabadságvesztéssel büntetendő büntettek	5 éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő büntettek	Csupán pénzbüntetéssel büntetendő vétségek
<p>I. Felségsértés: § 1. pont.</p> <p>I. Hütlenség (1930: III. t.-c.): utolsó bekezdés. — 62. § 1. bek. 63. §, az ott foglalt megkülönböztetés szerint.</p> <p>Állami és társadalmi rend hatályosabb védelme (1921: III. t.-c.): 1. pont, valamint ezen pont esetében a kezdeményezők és vezetők.</p> <p>IV. Izgatás: § 1. bek., ha a felhívás folytán halálbüntetendő büntetést követtetett el.</p> <p>V. Gyilkosság: §.</p> <p>Hadiszállítás körüli visszaélések (1915: XIX. t.-c.): 6. pont. — 5. §, ha a 2. § 6. pont rti eset fennforog. — 8. § 2. bek. esete.</p>	<p>I. Felségsértés: 126. § 2. és 3. pont.</p> <p>II. Hütlenség (1930: III. t.-c.): 58. § 1. bek. — 59. § 6. bek. — 61. § 2—5. bek. — 62. § 2. bek. — 63. §, az ott foglalt megkülönböztetés szerint. — 1912: LXIII. t.-c. 18. §.</p> <p>III. Állami és társadalmi rend hatályosabb védelme (1921: III. t.-c.): 2. § 2. pont, valamint ezen pont esetében a kezdeményezők és vezetők. — 7. § 2. bek., ha a külföldi állam vagy szervezet ellenséges cselekményre indított.</p> <p>IV. Izgatás: 171. § 1. bek., ha a felhívás folytán életfogytiglani szabadságvesztéssel büntetendő büntetést követtetett el.</p> <p>V. Szemérem elleni büntettek: 237. §. — 242. §, ha a büntetést a sértett halálát okozta. — 244. § utolsó bek., ha a büntetést a sértett halálát okozta.</p> <p>VI. Ember élete elleni büntettek: 280. §.</p> <p>VII. Rablás: 349. § 2. bek.</p> <p>VIII. Gyújtogatás: 424. §.</p> <p>IX. Vízáradás okozása: 431. § 2. bek.</p> <p>X. Közveszélyű cselekmények: 435., 436., 444. §-ok, ha valakinek halála okoztatott.</p> <p>XI. Hadiszállítás körüli visszaélések (1915: XIX. t.-c.): 2. § 4. és 5. pont. — 5. §, ha a 2. § 4. és 5. pont alatti eset fennforog. — 8. § 2. bek. 2. esete.</p>	<p>I. Felségsértés: 126. § 4. pont. — 127. § 1. és 2. pont. — 130. §, ha büntetést véghezvitelét célzó előkészületi cselekmény is követtetett el. — 131. § 1. és 2. bek. — 134. §.</p> <p>II. Király, királyi ház tagjainak bántalmazása; a király megsértése: 139. §.</p> <p>III. Hütlenség (1930: III. t.-c.): 58. § 1. bek. — 59. § 1—5. bek. — 60. § 8. bek. — 61. § 1. bek. — 62. § 2. bek. — 63. §, az ott foglalt megkülönböztetés szerint. — 64. §. — 68. §.</p> <p>IV. Lázadás: 152. §. — 153., 154., 155. §-ok esetében a felbujtók és vezetők. — 158. § 1. bek., ha a felhívás 5 éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő büntetetre vonatkozott.</p> <p>V. Állami és társadalmi rend hatályosabb védelme (1921: III. t.-c.): 1. § 3. bek. esetében a kezdeményezők és vezetők. — 2. § 3—4. pont, valamint ezen pont esetében a kezdeményezők és vezetők. — 7. § 2. bek. — 1924: XV. t.-c. 1. § 3. bek.</p> <p>VI. Izgatás: 177. § 1. bek., ha a felhívás folytán 5 éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő büntetést követtetett el.</p> <p>VII. Pénzhamisítás: 203. § 1. és 2. pont, ha a hamisítás tárgya nemcsak váltó- vagy papírpénz. — 206. §, ha a forgalomba hozás a 204. (Bn. 40.) §-ban meghatározott 5 éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő pénzhamisítás tárgyára vonatkozik.</p> <p>VIII. Hamis tanúzás és hamis eskü: 213. § 2. bek.</p> <p>IX. Hamis vád: 227. § 3. bek., ha a hamisan vádolt a 213. § 2. bekezdésében foglalt büntetéssel sújtott.</p> <p>X. Szemérem elleni büntettek: 232. §. — Bn. 45. § 4. pont.</p> <p>XI. Ember élete elleni büntettek: 279. §. — 281. § 1. és 3. bek. — 283. § 2. bek., ha halálkövetkezett be. — 286. § 2. bek. — 287. § 3. bek., ha a kivett meghalt. — 299. §.</p> <p>XII. Testisértés: 306. §. — 309. § 2. bek.</p> <p>XIII. Közegészség elleni büntettek: 315. §.</p> <p>XIV. Személyes szabadság megsértése: 318. §. — 319. §. — 320. § 2. bek. — 324. §. — 325. §.</p> <p>XV. Lopás: 340. § (Bn. 49. §) 2. bek.</p> <p>XVI. Rablás: 344. §. — 345. §. — 349. § 1. bek.</p> <p>XVII. Okirathamisítás: 393. §. — 394. §. — 398. § 1. bek.</p> <p>XVIII. Gyújtogatás: 422. §. — 423. §.</p> <p>XIX. Vízáradás okozása: 431. § 1. bek.</p> <p>XX. Közveszélyű büntettek: 435. §, ha súlyos testisértés történt. — 436. §, ha a 435. § esete forog fenn és súlyos testisértés történt. — 444. §.</p> <p>XXI. Hivatali és ügyvédi büntettek: 463. §. — 469. §.</p> <p>XXII. Hadiszállítások körüli visszaélések (1915: XIX. t.-c.): 2. § 2. és 3. pont. — 5. §, ha a 2. § 2. és 3. pont esete fennforog. — 7. § 2. bek. 2. esetében. — 8. § 2. bek. 1. esetében.</p>	<p>I. Választási jog ellen (1925: XXVI. t.-c.): 149. § 1. és 2. bek. — 157. § 2. bek. — 160. § 1. bek. — 164. §.</p> <p>II. Értékpapírok védelme (1921: XIV. t.-c.): 31. §.</p> <p>III. Családi állás ellen (1894: XXXI. t.-c.): 122. § 2. bek. — 123. § 1. bek. — 124. §.</p> <p>IV. Becsület védelme (1914: XLI. t.-c.): 4. § 1. bek. — 22. §, egyszerű gyalázás esetében.</p> <p>V. Régi kincs találása: 366. §.</p> <p>VI. Közveszélyű cselekmények: 443. §.</p>

Megjegyzés: Ahol a törvénycikk nincs feltüntetve, ott mindenütt Bk.-t kell érteni.

TÁRGYMUTATÓ.

	Oldal
A.	
Adománygyűjtésre vonatkozó szabályok	186—187
Adománygyűjtőkkel szemben követendő eljárás	188
Alapos gyanu	63—64
Alispán	13
Államfogház	175
Államrendőrség felhívási joga	18
Állandó tartózkodási hely fogalma	109
Állandó tartózkodási hely és rendes foglalkozás nélküli egyének	109—111
Álnév használata	142
Álnév használata miatt történt elfogás indokolása	142—143
Álruhában megjelenés	145
Álruhában megjelenés miatt történt elfogás indokolása	145
B.	
Bírhatás kifejezés fogalma	42
Bírói eljárás fogalma	93—94
Bíróságok milyen ügyekben ítéleznek	13
Bizonyíték arra, hogy valaki a megkísérelt bűncselekményt végre akarja hajtani	96—97
Bizonyíték arra, hogy valaki újabb bűncselekményt akar elkövetni	98
Börtön (kerületi)	175
Bűnjelek elrejtése	91
Bűnjelek megsemmisítése	91
Bűnjelek megváltoztatása	91
Bűnjelt képező tárgyak	89—91
Büntetőbíróóság elnevezés fogalma	13
Büntető járásbíró	14
Bűnvádi eljárás fogalma	93—94
C.	
Cigányok felosztása	178—179
Cigányokkal szemben követendő eljárás	179
D.	
Dologház	176
E.	
Egyenruha fogalma	148
Egyenruha jogtalan viselése esetében eljárás	148—149
Egyes bíróság elnevezés fogalma	13
Egyénisége folytán ki lehet gyanus	31
Egyszerű gyanu fogalma	62—64
Elfogatóparancsot ki és mikor adhat ki	155—156
Elfogatóparancsot ki ellen adnak ki	155—156

	Oldal
Elfogatóparancs kiadása esetén a csendőr eljárása	156
Elfogás eseteinek csoportos felosztása	61
Elfogás hogyan fogantósítandó	60
Elfogás kísérlet és részesség esetében	66
Elfogás milyen alapon fogantósítandó	59—60
Elfogás milyen célból fogantósítandó	60
Ellenzegülés fogalma a 312. D/25. alpont esetében	195
Elmegyógyintézetből megszököttek ellen követendő eljárás	177
Előkészületi c. elekménynél tettenkapás	71
Elfogja és felismeri szavak fogalma a tettenkapásnál	70—71
„Elfogni köteles“ kifejezés fogalma	60
Elővezetés célja az őrsparancsnoksághoz	22
Elővezetés elrendelése dacára mikor nem kell az illetőt elővezetni	25
Elővezetés fogalma	21
Elővezetés célja az illetékes bírósághoz (hatósághoz)	22—23
Elővezetés, ha valaki magát igazolni nem tudja	34
Elővezetés, ha valaki magát igazolni nem akarja	36
Elővezetés indokolása a 310/e. alpont alatti esetben	45—46
Elővezetés milyen alapon fogantósítandó	9, 21
Elővezetés milyen célból fogantósítandó	22—23
„Elővezetni köteles“ kifejezés fogalma	24
Elővezető csendőr rendelkezéseit ki nem teljesíti	196—197
Elővezető parancson mit vizsgálhat a csendőr	24
Előzetes letartóztatás fogalma	151
Előzetes letartóztatást ki és mikor rendelhet el	151
Elrejtése a bűnjelnek	87—88
Elrejtése a nyomoknak	81
Elrejtőzés fogalma	106—107
Engedélyhez kötött ipar fogalma	129—130
Éjjeli idő meghatározása	46

F.

Fegyház (fegyintézet)	175
Felhívásra (megkeresésre) elővezetés	72
Felismeri és elfogja szavak fogalma tettenkapásnál	70—71
Feltételes szabadságra kiket bocsátanak	157—158
Feltételes szabadságra bocsátottakra vonatkozó szabályok	158
Feltételes szabadságra bocsátottakkal szembeni eljárás	158
Fenyegetőzés arra, hogy újabb bűncselekményt követ el	98
Fiatalkorúak bírósága hol van	14
Fiatalkorúak bírósága miben ítélez	14
Fiatalkorúak fogháza	176
Fogház	175
Fogház (közigazgatási)	176
Foglalkozás (tiltott) fogalma	129—131
Főszolgabíró és hatásköre	17—18
Főszolgabíró irodai kezelőszemélyzete	18
Főügyész	15
Főügyész helyettese	15
Főügyész teendője	16

G.

Gyanu (alapos, nyomatékos)	63—64
Gyanu (egyszerű)	62—64
Gyanu (alapos vagy nyomatékos) egyidejűleg több személy ellen	64
Gyanu fogalma a köznapi életben	28
Gyanu fogalma csendőri szempontból	28—30
Gyanu fogalmi meghatározása	30

	Oldal
Gyanus eszközök	46—47
Gyanus igazolvány fogalma	41
Gyanus körülmények	30—31, 46
Gyanus körülmények között a közbiztonságra veszélyesnek látszó egyének	178
Gyanus körülmények összefüggése	32
Gyűjtőfogház	176

H.

Hamis igazolvány fogalma	40—41
Hamis igazolvány hivatalból kiállítva	41
Hamis körülmények előadása	144
Hamis körülmények előadása esetén eljárás	144
Hamis vallomásra bírás iránya	82
Hamis vallomásra bíró személyek	83
Hamis vallomást tevő személyek	83—84
Hamisított igazolvány fogalma	41
Harmadfokú (legfelsőbb) bíróság	13
Használat kifejezés fogalma	42
Hatóság őrizetében kik vannak	177
Hármas tanács elnevezés fogalma	15
Házalás fogalma	124—125
Házalási engedély nélkül házalók	127
Házalási rendszabályokat áthágók	128
Házalásra vonatkozó szabályok	126—127
Helyek, ahol a személyazonosság megállapítható	34
Hipnotizálás	140
Hivatalból kiállított hamis igazolványok	41

I.

Idegenforgalom csendőri szempontból	49—52
Igazolásra alkalmas igazolványok	34, 44
Igazolásra alkalmas magánszemélyek	34
Igazoltatás fogalma	32
Igazoltatás módja	33, 37—38, 115—117
Igazoltatás módja jóhiszemű egyénnel szemben	115—117
Igazolvány hitelessége iránt alapos kétség	41—42
Illetékes kormánybiztos	12—13
Ipar csoportosítása	129
Ipar (engedélyhez kötött)	129—130
Ipar engedély nélküli üzése	129—130
Ipar (képesítéshez kötött)	129
Ipar (szabad ipar)	130
Ítéletábra	14
Ítéletábra miben ítélik	14—15

J.

Javítóintézet	175
Járásbíró	13
Járásbíró (büntető)	14
Járásbíró (vezető kir. járásbíró)	13
Járásbírók hogyan ítélik	13
Járásbírói irodai kezelő személyzet	14
Járásbírói segéd személyzet	14
Járásbírók elnöke	13
Járásbírók hol vannak	13

Járásbíróságok miben ítéleznek	15
Játékok (tiltott)	131—134
Jogerős ítélet fogalma	159—160

K.

Katonai büntetőintézetek	176—177
Katonai egyenruhát viselő személyek	147
Kerületi börtön	175
Képesítéshez kötött ipar fogalma	129
Kiküldött bíró	17
Kilét fogalma	33
Kilét és személyazonosság kifejezések közti különbség	33
Kísérlet esetében elfogás	66
Kísérlet esetében tettenkapás	71
Kísérő körülmények a gyanunál	32
Kitiltás alapja	163
Kitiltás célja	163
Kitiltás fogalma	160
Kitiltás jogi hatása	164
Kitiltás kimondása mikor kötelező	163
Kitiltás okai	163
Kitiltottakkal szemben követendő eljárás	164
Kivándorlási előkészület	171—172
Kiutasítás fogalma	160
Kiutasítás jogi hatása	162
Kiutasítás kihágás esetében	161
Kiutasítás közigazgatási hatóság részéről	161
Kiutasítás kimondása mikor kötelező	161
Kiutasítás végrehajtása	162
Kiutasítást hogyan mondják ki	161—162
Kiutasítást kicsoda, ki ellen és mikor rendelhet el	160—161
Kiutasítottakkal szemben követendő eljárás	164
Kóborcigányok	179
Kóborló cigányok	179
Koldulás fogalma	184
Koldusokkal eljárás	185
Koldusokra vonatkozó szabályok	184—185
Kormánybiztos	12—13
Koronaügyész	15
Koronaügyész helyettes	15
Koronaügyész teendője	16
Körözés (egyszerű körözés) fogalma	155
Körözésnél követendő eljárás	155, 177
Körözést kicsoda, ki ellen és mikor adhat ki	155, 177
Körülmények, melyek valakit gyanússá tesznek	30—31
Közbiztonságra gyanus körülmények között veszélyesnek látszó egyének felosztása	178
Közbotrány esetén tanúsítandó magatartás	191—121
Közbotrány fogalma	119
Közbotrány okozása szempontjából büntetendő cselekm. felosztása	120—121
Közbotrányt okozott ittas egyénekkal eljárás	122
Közigazgatási fogház	176
Közigazgatási hatóságoknak esetenként kiküldött önálló intézkedésre jogosított tagja	18—19
Közhivatalnoki egyenruhát viselő személyek	148
Községi előljáráóságok megkeresési joga elővezetés vagy elfogásra	19
Közveszélyes munkakerülők felosztása	179—180
Közveszélyes munkakerülőkkel szemben követendő eljárás	180—183

	Oldal
Közvetítő intézet	175
Kúria	15
Kúriai döntvény fogalma	15
Külföldi kifejezés fogalma	49
Külföldiekre vonatkozó jelentkezési szabályok	52—53
Külföldiekre vonatkozó lakhatási szabályok ellen vétők	54—55

L.

Legfelsőbb (harmadfokú) bíróság	113
Letartóztatási helyek	174—175
Letelepített cigányok	178

M.

Magatartása folytán ki lehet gyanus	31
Magyar honos fogalma	112—114
Másként átalakulva megjelenés	145
Másként átalakulva megjelenés esetén eljárás	145
Másodfokú bíróság	16
Meghatározott helyen való tartózkodásra utasítás bíróság által	166—168
Meghatározott helyen való tartózkodásra utasítás közigazgatási hatóság által	169—170
Meghatározott helyen való tartózkodástól eltiltás bíróság által	166—168
Meghatározott helyen való tartózkodástól eltiltás közigazgatási hatóság által	170
Megkeresésre (felhívásra) elővezetés	12
Megsemmisítése a bűnjeleknek	91
Megsemmisítése a nyomoknak	87
Megszökés fogalma	106
Megszökési előkészület	107
Megtámadás, mely elfogásra jogosít, fogalma	189—190
Megváltoztatása a bűnjeleknek	91
Megváltoztatása a nyomoknak	87
Mutatványosok	137
Mutatványosok mikor fogandók el	137—138
Mutatványosokra vonatkozó szabályok	138—139

N.

Nem magyar honos fogalma	112—114
Nyom fogalma	86
Nyomatékos (alapos) gyanu fogalma	64
Nyomok elrejtése	87—88
Nyomok felosztása	87
Nyomok megsemmisítése	87
Nyomok megváltoztatása	87
Nyomozó levelet ki és mikor ad ki	152—153
Nyomozó levelet ki ellen adnak ki	155—156
Nyomozó levelekkel körözöttekkel szembeni eljárás	153

O.

Optálás	49
Országos gyűjtőfogház	176
Ültözködése folytán ki lehet gyanus	31
Örsparancsnoksághoz való elővezetés célja	22
Ötös tanács fogalma	15

R.

Oldal

Rendes foglalkozás fogalma	109—111
Rendes foglalkozás és állandó tartózkodási hely nélküli egyének	109—111
Rendőri felügyelet alá helyezettnek alárendeltsége	102
Rendőri felügyelet alá helyezettnekre vonatkozó szabályok	102—103
Rendőri felügyelet alá helyezést ki és hogyan rendel el	102
Rendőri felügyelet alá kiket helyeznek	101—102
Rendőrhatósági megfigyelés fogalma	103
Részesség esetében elfogás	66
Rovott előéletűek	99—100

S.

Saját kezdeményezés fogalma	9, 11
Sértegetése a csendőrnek, amely elfogásra jogosít	193—194
Szabad ipar fogalma	130
Szabadonbocsátás, ha valakit kellő törvényes alap nélkül fogott el vagy vezetett elő a járőr	205—206
Szabadonbocsátás, ha az elfogás a közrend vagy közbiztonság meg- óvása végett történt	209—210
Szabadonbocsátás, ha az elővezetés vagy elfogás meghatározott eljárás teljesítése végett történt	206—207
Szabadonbocsátás személyben való tévedés esetében	201
Szabadonbocsátás a személyazonosság megállapítása után	201—204
Szabadonbocsátás a tényállás megváltozása miatt	211
Szabadonbocsátási hatásköre a csendőrnek (általában)	199—201
Személyazonosság kifejezés fogalma	33
Személyazonosság és kilét kifejezések közti különbség	33
Személyazonosság megállapítása végett hová kell elővezetni	23
Személyleíráskörözés fogalma	154
Személyleíráskörözésnél a csendőr eljárása	155
Személyleíráskörözést ki, mikor és ki ellen ad ki	154—155
Szidalmazása a csendőrnek, amely elfogásra jogosít	193—194
Szigorított dologház	176
Szolgabíró és tb szolgabíró	18
Szökési kísérlet	198

T.

Társasbíróóság elnevezés fogalma	14
Tettenkapás fogalma	70
Tettenkapás kísérletnél és előkészületi cselekménynél	71
Tettenkapó nyomomonüldözésnél	75—76
Tiltott foglalkozás fogalma	129—131
Tiltott foglalkozásnál eljárás	129
Tiltott játékok fogalma	131
Tiltott játékok felsorolása	131—134
Tiltott játékok esetében eljárás	131—132
Tiszteletbeli (tb.) szolgabíró	18
Tiszti ügyész közigazgatási hatóságoknál	17—18
Toloncház	176
Törvényszerű kifejezés fogalma	42
Törvényszékek hol vannak	14
Törvényszékek miben ítékeznek	14
Törvényszéki elnök	14
Törvényszéki másodelnök	14
Törvényszéki tanács	14

U.

	Oldal
Utcai zenészek	137
Ügyész	15
Ügyész teendője	15
Ügyészi megbízott járásbíróknál	16
Ügyészi megbízott közigazgatási hatóságoknál	17—18
Ügyészségi alelnök	17
Ügyészségi kezelőszemélyzet	16

V.

Valaki kifejezés fogalma tettenkapásnál	71
Vallomások fontossága	82
Vármegye alispánja	13
Vármegyei főjegyző	13
Vásári játékok	133—134
Vásári játékosokkal szemben követendő eljárás	134—137
Veszélyes fenyegetés, amely elfogásra jogosít	191—192
Vezető kir. járásbíró	13
Visszahonosítás	49
Vizsgálat fogalma	16—17
Vizsgálati fogság fogalma	152
Vizsgálati fogságot ki, ki ellen és mikor rendel el	152
Vizsgálóbíró teendője	16

Z.

Zenészek (utcai)	137
Zenészekkel (utcai) szemben követendő eljárás	137—138

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Előszó	3—4
Bevezetés	5—7

I. rész. „Saját kezdeményezés“ fogalma. Felhívás (megkeresés) kiadására jogosítottak.

Saját kezdeményezés fogalma	9—12
Felhívás (megkeresés) kiadására jogosítottak	12—19

II. rész. Elővezetés.

I. Az elővezetés fogalma:

309. pont	21—23
---------------------	-------

II. Az elővezetés esetei:

310. pont bevezetés	23—24
310/a. alpont	24—27
310/b. alpont	27—36
310/c. alpont	36—42
310/d. alpont	42—45
310/e. alpont	45—48
310/f. alpont	48—57

III. rész. Elfogás.

I. Az elfogás fogalma:

311. pont	59—60
---------------------	-------

II. Az elfogás esetei:

312. pont bevezetés	60—66
312. A/ 1. alpont	67—69
312. A/ 2. alpont és 313. pont	69—81
312. A/ 3. alpont	81—93
312. A/ 4. alpont	93—96
312. A/ 5. alpont	96—99
312. A/ 6. alpont	99—105
312. A/ 7. alpont	105—108
312. B/ 8. alpont	108—112
312. B/ 9. alpont	112—115
312. B/10. alpont	115—119
312. B/11. alpont	119—123
312. B/12. alpont	123—124
312. C/13. alpont	124—129

312. C/14. alpont	129—137
312. C/15. alpont	137—140
312. C/16. alpont	140—146
312. C/17. alpont	147—150
312. D/18. alpont	150—157
312. D/19. alpont	157—159
312. D/20. alpont	159—171
312. D/21. alpont	171—174
312. D/22. alpont	174—177
312. D/23. alpont	177—189
312. D/24. alpont	189—194
312. D/25. alpont	195—198

IV. rész. A csendőr szabadonbocsátási hatásköre.

A csendőr szabadonbocsátási hatáskörének magyarázata	199—211
--	---------

Melléklet	213—214
Tárgymutató	215—221